

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองชาต หมู่ที่ 14 ตำบลมะเกลือเก่า
อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

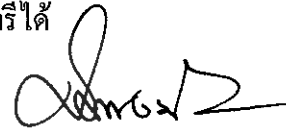

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

หน้าอนุมัติ

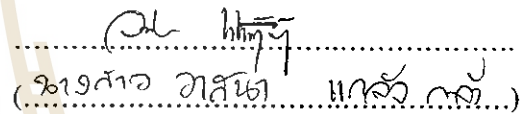
อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงษ์ ชรรณถาวร)

กรรมการสอบ

(อ. จongsak จongsakul แก้ว กอ.)

(.....)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

- 9 ต.ค. 2545
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

บทคัดย่อ

อุษา ขำหิנדั้ง : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองซาด หมู่ที่ 14 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน
จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ธรรมถาวร, 132 หน้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง:กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านหนองซาด หมู่ที่ 14 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา วิธีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ เป็นการนำแบบจำลอง “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) มาประยุกต์ใช้ในการประเมิน ข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต รวมทั้งแบบรายงาน บร. 1-12 เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของหมู่บ้านหนองซาด และปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ ในลักษณะของการบรรยาย และการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ เพื่อทราบสัดส่วนร้อยละ

ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า เงินกองทุน 1 ล้านบาท ที่ได้รับการจัดสรรให้กับกองทุนหมู่บ้านหนองซาด หมู่ที่ 14 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2544 เป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้น ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ ได้ทำการปล่อยกู้ให้กับสมาชิกผู้กู้แล้วทั้งหมด 61 ราย รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 994,000 บาท และปัจจุบันเหลือเงินกองทุนหมู่บ้านฯ อยู่ 6,000 บาท โดยสมาชิกผู้กู้จะนำเงินที่ขอกู้ไปประกอบอาชีพที่แตกต่างกันออกไป อาทิเช่น อาชีพทางการเกษตร (ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง , เลี้ยงไก่ , เลี้ยงหมู , เลี้ยงกระบือ) อาชีพค้าขาย เพื่อที่สมาชิกผู้กู้จะได้เกิดการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับครอบครัวต่อไป ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านหนองซาด จะเกิดขึ้นได้นั้นอยู่ที่ความร่วมมือกันในการเป็นเจ้าของกองทุนหมู่บ้านของตน เพื่อบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี ผู้ทำสารนิพนธ์ขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงษ์ ธรรมถาวร อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- รองศาสตราจารย์ ดร. องค์การ อินทร์มพรรษ์, รองศาสตราจารย์ ดร. ไทย ทิพย์สุวรรณกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- นายอำเภอสูงเนิน ปลัดและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือเก่า พัฒนาการอำเภอสูงเนิน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูล และคำปรึกษาด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานในพื้นที่ และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านหนองชาดที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในเรื่องต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

อุษา ขำหินตั้ง

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ณ

บทที่

1 บทนำ

1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบแนวคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	4

2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	5
1.1 นโยบาย.....	5
1.2 หลักการ.....	5
1.3 วัตถุประสงค์.....	5
2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	6
2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	6
2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านบ้านหนองชาด.....	7
3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติ.....	7
3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	7

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	8
3.3 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	8
3.4 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	9
4. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินชีพโฟมเดล.....	9
5. เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	12
3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
1. วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	15
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	18
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	19
3.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้(หน่วยระบบ A)...	19
3.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B).....	20
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	21
4.1 แบบสังเกต.....	22
4.2 แบบสัมภาษณ์.....	22
4.3 แบบสำรวจ.....	22
4.4 การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน.....	23
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	23
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	23
4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	25
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	34
3. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้เงิน.....	47
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์.....	47

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	51
1. โครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้านหนองชาด.....	51
2. ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวกับการดำเนินงาน.....	51
3. การทำกิจการของสมาชิกผู้กู้.....	52
4. การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองชาด.....	52
5. การทำบัญชี.....	52
6. การได้มาซึ่งผู้ที่เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน.....	53
7. ศักยภาพของกองทุนหมู่บ้านและความยั่งยืน.....	53
8. การติดตามโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	54
บรรณานุกรม.....	55
ภาคผนวก ก. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี.....	57
ภาคผนวก ข. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองชาด.....	87
ภาคผนวก ค. แบบฟอร์มต่าง ๆ เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน.....	93
ภาคผนวก ง. แผนที่ตั้งหมู่บ้าน แผนที่หมู่บ้าน และแผนผังสระน้ำ.....	114
ภาคผนวก จ. รูปภาพกิจกรรมการจัดเวทีประชาคมระดับตำบล.....	118
ภาคผนวก ฉ. ขั้นตอนการบริหารกองทุนหมู่บ้าน.....	121
ประวัติผู้ประเมินโครงการ.....	123

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	จำนวนประชากรจำแนกตามวัย.....27
2	แสดงรายได้ของชาวบ้านในหมู่บ้าน ต่อปีในแต่ละครอบครัว.....28
3	แสดงข้อมูลอื่น ๆ เกี่ยวกับหมู่บ้าน.....31
4	แสดงรายชื่อคณะกรรมการหมู่บ้านหนองขาด.....33
5	แสดงรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน.....35
6	แสดงวงเงินกู้ที่ปล่อยกู้ให้กับสมาชิกผู้กู้.....38
7	แสดงจำนวนสมาชิกผู้กู้แบ่งตามลักษณะอาชีพ.....38
8	แสดงรายชื่อสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน บ้านวังรางน้อย.....42
9	แสดงลักษณะของอาชีพที่สมาชิกผู้กู้นำไปประกอบอาชีพเป็นร้อยละ จากกลุ่มตัวอย่าง.....45

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1	ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตףเฟิลบีม.....3
2	ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจ ของสตףเฟิลบีม.....11
3	ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....17

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

สังคมไทยในอดีตเป็นสังคมแบบพึ่งพาตนเอง อยู่อย่างพอเพียง ในระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ เป็นสังคมที่เอื้ออาทรและถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมปัจจุบันทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทำให้ภาครัฐได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้หันมาพึ่งตนเองได้อย่างเหมาะสมและมากที่สุด เพื่อมุ่งให้ครอบครัว ชุมชนเข้มแข็ง แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ทั้งหมด จึงนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

รัฐบาลยุคปัจจุบัน โดยการนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้เห็นความจำเป็นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่จะพึ่งตนเองของหมู่บ้านและชุมชน จนเกิดความเข้มแข็งในหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น จึงมีนโยบายเร่งด่วนและได้แถลงต่อรัฐสภาถึงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละหนึ่งล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน พัฒนาอาชีพ สร้างงาน และสร้างรายได้ ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน และมอบหมายให้ทางหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดระบบการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง โดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต้องเตรียมความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ เพื่อจัดตั้งกองทุนและรับการจัดสรรเงินตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด เมื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเตรียมความพร้อมเรียบร้อยแล้ว ก็จะได้รับอนุมัติให้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านฯ ได้ พร้อมรับเงินจัดสรรโอนเข้าบัญชีเงินฝากออมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ ได้เปิดบัญชีเอาไว้แล้ว เพื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ จะได้นำเงินนั้นไปดำเนินการให้กับประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่อไป

หมู่บ้านหนองชาด หมู่ที่ 14 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นพื้นที่ในโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และเป็นพื้นที่ที่ผู้ทำสารนิพนธ์รับผิดชอบ โดยหมู่บ้านหนองชาด ได้รับการจัดสรรเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านฯ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว เป็นที่มาของการศึกษากองทุนหมู่บ้านหนองชาด ว่ามีการดำเนินการบริหารจัดการกองทุนเป็นอย่างไร มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองชาด ซึ่งเป็นที่มาให้มีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านบ้านหนองชาดนี้

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

หมู่บ้านหนองชาด หมู่ที่ 14 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ได้รับการจัดสรรเงินแล้วนั้น ควรมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้านหนองชาด
2. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงาน และความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน บำรุงหนองชาด
3. เพื่อศึกษาศักยภาพของผู้รู้ในการนำเงินกู้ไปประกอบอาชีพ
4. เพื่อศึกษาทัศนคติของชาวบ้านที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน บำรุงหนองชาด
5. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน บำรุงหนองชาด

3. กรอบแนวคิดทฤษฎี

กรอบแนวคิดทฤษฎี ที่ผู้ทำสารนิพนธ์นำมาเป็นต้นแบบทางความคิดในการประเมินกองทุนหมู่บ้านหนองชาด หมู่ที่ 14 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งได้รับการจัดสรรเงินดังกล่าวแล้วนั้น ผู้ทำสารนิพนธ์ได้นำแนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

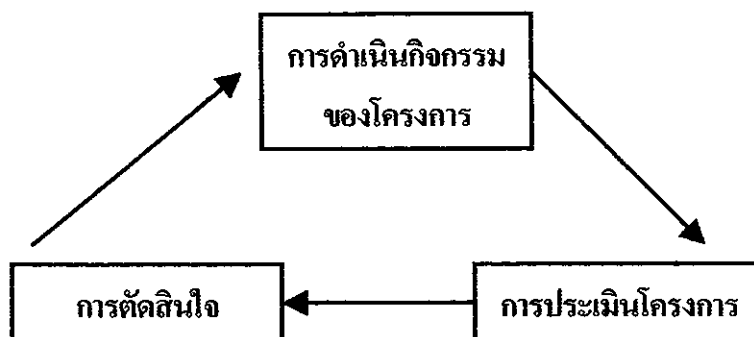
แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) เป็นกระบวนการที่ใช้ในการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ รูปแบบการประเมินแบบชีพโมเดล (CIPP Model) ที่มาจากภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็น มีรายละเอียดดังนี้

C : Context Evaluation คือ การประเมินสภาวะแวดล้อม เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ

I : Input Evaluation คือ การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เพื่อที่จะพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร

P : Process Evaluation คือ การประเมินกระบวนการ เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ

P : Product Evaluation คือ การประเมินผลผลิต เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ

ภาพที่ 1 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองชาต หมู่ที่ 14 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา ที่ผู้ทำสารนิพนธ์ จะดำเนินการประเมินครั้งนี้ มีขั้นตอนในการประเมินดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทำการศึกษาให้เข้าใจเป้าหมาย สภาพและการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ 2 ใช้ชีพชีพโมเดลในการวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านฯ และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจน ตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูล จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสำรวจ การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน และข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. 1-12 ในการเก็บข้อมูล เพิ่มเติม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินโครงการ และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ เป็นการบรรยาย สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน ระบบนิเวศน์วิทยา ข้อมูลกองทุนหมู่บ้านหนองชาต และการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลด้านตัวเลข ได้แก่ รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนสมาชิกกองทุน

หมู่บ้าน จำนวนเงินที่กู้ยืม และจำนวนประชากรในหมู่บ้าน แล้วสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติ ร้อยละ

ขั้นตอนที่ 4 ประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการทราบ

ขั้นตอนที่ 5 ลงมือเขียนสารนิพนธ์

ขั้นตอนที่ 6 การนำเสนอสารนิพนธ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

ผลการศึกษากองทุนหมู่บ้านหนองชาด หมู่ที่ 14 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา คาดว่าจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้านหนองชาด
2. ได้ทราบและมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองชาด
3. ได้ทราบว่าผู้กู้มีศักยภาพในการนำเงินกู้ไปประกอบอาชีพของตนได้จริง
4. ได้ทราบทัศนคติของชาวบ้านที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองชาด
5. ได้ทราบและมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองชาด

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนหมู่บ้านหนองชาด หมู่ที่ 14 ต.มะเกลือเก่า อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา ได้มีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังต่อไปนี้

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์

1.1 นโยบาย

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลที่จัดตั้งขึ้น โดยจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อให้หมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถพึ่งพาตนเอง และบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1.2 หลักการ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะต้องเตรียมความพร้อมในการจัดตั้ง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยการสร้างจิตสำนึก และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม รวมถึงความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านความรู้ ประสบการณ์ ในการบริหารจัดการกองทุน ความพร้อมของการ ตรวจสอบและการประเมินผลการดำเนินงาน ความพร้อมของการบริหารจัดการ ที่มี การเกื้อกูลกัน ระหว่างกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กับกองทุนอื่น ๆ รวมทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้ด้อย โอกาสในหมู่บ้าน และยังส่งผลให้มีการกระจายอำนาจในท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

1.3 วัตถุประสงค์

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินให้แก่ประชาชน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง
- 3) เกิดกระบวนการพึ่งพาตนเองในการเรียนรู้ พัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหา และส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งการเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน

ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจากภาคผนวก)

2. ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.1 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

อธิบายไว้ว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นที่เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น มีการกำหนดอนาคตและการจัดการหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วยตนเอง เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาส เชื่อมโยงการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน และการประชาสังคม ซึ่งนำมาสู่การพัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่ทางรัฐบาลตั้งขึ้นก็คือ ต้องการให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับชาวบ้าน เพื่อนำไปพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ และมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ สร้างความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวบ้านและท้องถิ่น มีการพึ่งพาตนเองในการจัดสรรเงินให้กับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะต้องเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ให้เรียบร้อย หลังจากนั้นทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จะพิจารณาตรวจสอบความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แล้วอนุมัติโอนเงินเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ที่ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ทำการเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ไว้เรียบร้อยแล้ว

(ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจากภาคผนวก)

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

อธิบายไว้ในหมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ไว้ว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ย่อว่า กทบ. ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการที่ทางคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวนไม่เกิน 10 คน มีอำนาจหน้าที่ ในการกำหนดนโยบายการจัดตั้ง การกำหนดแผนการจัดการให้กองทุน ร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจัดสรรผลประโยชน์ และระเบียบ คำสั่งอื่น ๆ รายงานผลการดำเนินงานประจำปี

อธิบายไว้ในหมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ไว้ว่า อำนาจหน้าที่ของสำนักงาน จะทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์ ดำเนินการ และประสานงานกับส่วนราชการ และองค์กรต่าง ๆ รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี

(ระเบียบสำนักงานนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจากภาคผนวก)

2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองซาด

อธิบายไว้ว่า ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองซาด หมู่ที่ 14 ต.มะเกลือเก่า อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา มีกระบวนการจัดทำระเบียบ โดยให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุน (กตিকা) โดยต้องเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด โดยการจัดเวทีประชาคมเพื่อชี้แจงรายละเอียดกองทุน ให้กับประชาชนได้รับทราบโดยทั่วถึงกัน จากนั้นก็มีการรับสมัครสมาชิก โดยผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกกองทุน จะต้องถือหุ้นกับกองทุนหมู่บ้าน 5 หุ้น ๆ ละ 10 บาท เป็นจำนวนเงิน 50 บาท โดยการสมัครจะเป็นลักษณะของรายบุคคล เกณฑ์ในการพิจารณาให้เงินกู้สมาชิกจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน และจะต้องมีความตั้งใจจริงที่จะนำเงินไปประกอบอาชีพตามที่ได้เขียนโครงการไว้ การทำสัญญาเงินกู้ ผู้ขอกู้จะต้องมีบุคคลค้ำประกัน 2 คน หรือใช้หลักทรัพย์ (ที่ดิน , บ้าน) ในการค้ำประกัน ผู้ขอกู้รายหนึ่งจะกู้ได้ในวงเงินกู้ไม่เกินสองหมื่นบาท การคิดดอกเบี้ยจะคิดในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาทต่อปี ผลประโยชน์จากกองทุนหมู่บ้าน จะนำมาจัดสรรในเรื่องต่าง ๆ กันออกไป และจะนำมาเป็นเงินกองกลาง เพื่อใช้ประโยชน์ในทางสาธารณะในหมู่บ้าน การชำระคืนเงินกองทุนหมู่บ้าน จะชำระคืนเป็นรายปี

(ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองซาด ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจากภาคผนวก)

3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติ

3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

อธิบายไว้ว่า ในการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ จะต้องมีการจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ จำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วยชายและหญิงในสัดส่วนที่เท่าเทียมกัน และต้องมีคุณสมบัติ ตรงตามที่กำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยผู้มาประชุมจะต้องมีหัวหน้า

ครัวเรือนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ ต้องเป็นไปตามมติของเวทีชาวบ้าน

(แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจากภาคผนวก)

3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

อธิบายไว้ว่า เมื่อได้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านฯ เรียบร้อยแล้ว สามารถจัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนได้ โดยยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารที่ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด และทำการเปิดบัญชีกับธนาคาร เพื่อรอรับการจัดสรรเงิน

การประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านฯ เมื่อกองทุนหมู่บ้านฯ ได้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้ว ทางคณะกรรมการระดับอำเภอ จะร่วมกับกองทุนหมู่บ้านฯ ทำการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านฯ ในเรื่องต่างๆ

(แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจากภาคผนวก)

3.3 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

อธิบายไว้ว่า สมาชิกที่มีความประสงค์จะขอกู้เงินนั้นจะต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน จากนั้นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ จะพิจารณาเงินกู้โดยรายหนึ่งกู้ได้ไม่เกินจำนวนเงินสองหมื่นบาท ในกรณีการกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ พิจารณาตามความเหมาะสมและความจำเป็น เมื่อผู้ขอกู้ได้รับการอนุมัติเงินกู้แล้ว ต้องทำการเปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีให้กับทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ ทราบด้วย การกำหนดอัตราดอกเบี้ยทางคณะกรรมการจะให้ความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก ระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ พิจารณาตามความเหมาะสมของแต่ละกองทุน โดยผู้กู้ต้องชำระให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

(การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจากภาคผนวก)

3.4 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

อธิบายไว้ว่า การจัดตั้งโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้นมานั้น ก็เพื่อสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ โดยให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษา ตามหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ เพื่อให้บัณฑิตได้เข้าไปปฏิบัติงานจริงยังพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับบัณฑิต เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่ง และยังเป็นโอกาสให้กับบัณฑิตที่มีความต้องการจะพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง อีกทั้งยังเป็นการยกระดับการศึกษาให้กับบัณฑิต โดยเนื้อหาหลักสูตรนี้จะมุ่งเน้นในเรื่องของการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ในชุมชน เมื่อจบหลักสูตรแล้ว จะได้รับประกาศนียบัตรบัณฑิต ซึ่งเป็นการประเมินบัณฑิตอีกทางหนึ่ง

4. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินชีพฟ์โมเดล

4.1 รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

เขาวดี วิบูลย์ศรี ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบ ชีพฟ์โมเดล” ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ [สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ), 2528 : 78-79] ดังนี้

แบบจำลองชีพฟ์ สามารถนำไปใช้ประเมินโครงการศึกษาทั่วไปได้อย่างดี เพราะประกอบด้วย การประเมินผล 4 ประเภท คือ 1) Context เป็นการประเมินเนื้อความ เป็นการประเมินผลพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายของโครงการ 2) Input เป็นการประเมินตัวป้อน เพื่อค้นหาตัวประกอบหรือแนวทางที่เหมาะสม หรือมีประสิทธิภาพ 3) Process เป็นการประเมินผลกระบวนการ เพื่อดูว่าโครงการจะดำเนินให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ได้อย่างไร 4) Product เป็นการประเมินผลผลิต ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์จากโครงการกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ว่าตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างไร

4.2 รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

จันเนียร สุขหลาย และคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบ ชีพฟ์โมเดล” ในหนังสือ รวมบทความทางการประเมินโครงการ [สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ), 2528 : 182-194] ดังนี้

D.L.Stufflebeam และคนอื่น ๆ ได้เสนอแบบจำลอง CIPP (Context-Input-Process-Product Model) เพื่อการประเมินผลโครงการจากแนวความคิดที่ว่ารูปแบบของการประเมิน โดยใช้

หลักของเหตุผลทั่ว ๆ ไป อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ เป็นการวิเคราะห์กิจกรรมและข้อมูลที่จะประเมินเพื่อสนองความต้องการของผู้ตัดสินใจ รวบรวมสารสนเทศ (Information) ที่ต้องการเสนอสารสนเทศให้แก่ผู้ตัดสินใจ ซึ่งการตัดสินใจดังกล่าวนี้ จะเป็นไปด้วยความสมเหตุสมผลในการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายของการประเมินในทัศนะของสตัฟเฟิลบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่” รูปแบบการประเมิน CIPP Model ในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

- 1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation)
- 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)
- 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)
- 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

การนำเอาแบบจำลองชีพชีไปใช้ประเมินทำได้ในโครงการ 3 ลักษณะ คือ การจัดหาโครงการ ศึกษาให้ประจักษ์ว่ามีปัญหาอะไรที่น่าจะทำ โครงการที่มีอยู่แต่ยังไม่ได้ลงมือดำเนินการ โครงการในระหว่างที่กำลังดำเนินอยู่

4.3 รูปแบบการประเมินแบบ ชีพชีโมเดล

รัตนะ บัวสนธ์ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบ ชีพชีโมเดล” ในหนังสือ การประเมินผลโครงการการวิจัยเชิงประเมิน [พีระพล ธนะพานิช, (บรรณาธิการ), 2540 : 110-112] มีดังนี้

รูปแบบการประเมินชีพชี เป็นการนำเสนอโดยสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, D.L.) และคณะ โดยสตัฟเฟิลบีมให้ความหมายของการประเมินว่าเป็นกระบวนการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจต่อทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ คำว่า CIPP นั้นมาจากคำย่อของส่วนประกอบต่าง ๆ ของโครงการ ได้แก่

- Context Evaluation : การประเมินสถานะแวดล้อมของโครงการ
- Input Evaluation : การประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการ
- Process Evaluation : การประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ
- Product Evaluation : การประเมินผลผลิตของโครงการ

โดยในแต่ละส่วนก็จะมีความสัมพันธ์กันกับวัตถุประสงค์ของการประเมินและการตัดสินใจ

4.4 รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

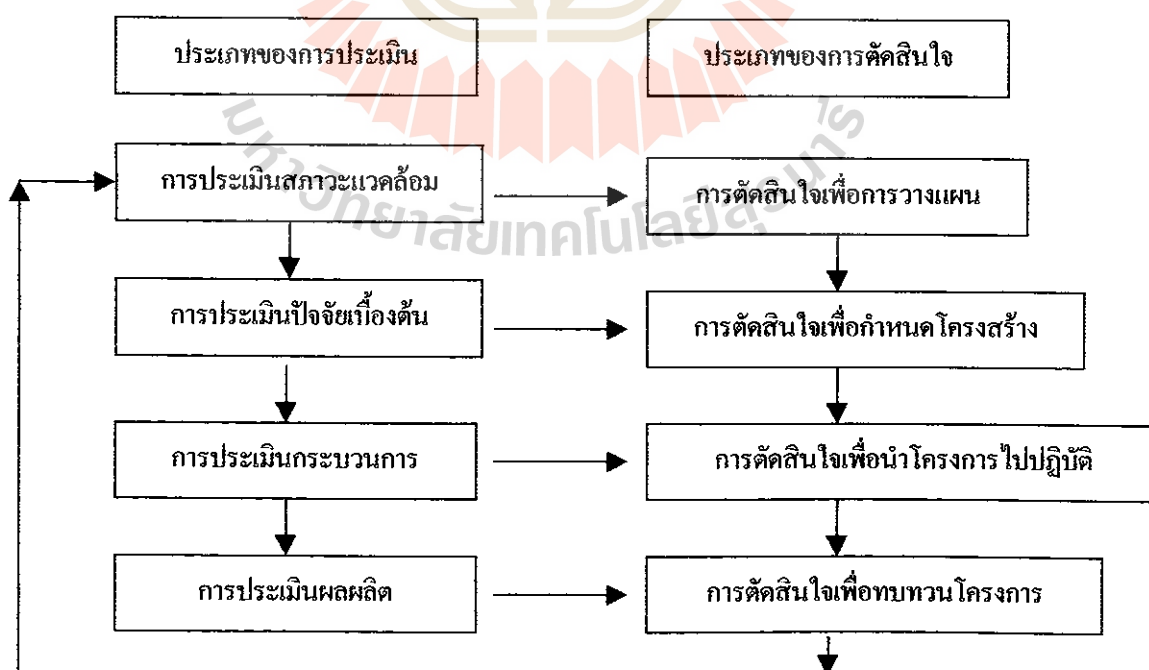
เป็นแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมา เพื่อใช้ในการประเมินโครงการเป็นการพิจารณาโครงการที่ถูกประเมินในเชิงระบบ (System approach) นำเสนอเป็นครั้งแรกโดย D.L.Stufflebeam และคณะ ในแบบจำลองการประเมินของ Stufflebeam มีการประเมิน 4 ประเภท ตามองค์ประกอบของระบบ คือ Context – Input – Process – Product นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนด จุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการ

4) การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นเพื่อพิจารณาการยุติ ถิ่นเลิก หรือปรับขยายโครงการ

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตัฟเฟิลบีม

การนำเอาแบบจำลองซีพีไปใช้ประเมินทำได้ในโครงการสามลักษณะ คือ จัดหาโครงการศึกษาให้ประจักษ์ว่ามีปัญหาอะไรที่น่าจะทำ โครงการที่มีอยู่แต่ยังไม่ได้ลงมือดำเนินการ โครงการในระหว่างที่กำลังดำเนินการอยู่ นับว่าเป็นแบบจำลองที่เหมาะสมเพราะนักประเมินจะได้ทราบข้อดีข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองชาด หมู่ที่ 14 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ในครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีในการประเมินโครงการ โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ “ซีพีโมเดล” (CIPP Model) ซึ่งจะกล่าวต่อไป โดยละเอียดอีกครั้งในบทที่ 3

5. เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

เป็นเอกสารที่ผู้เขียนได้อ่านและรวบรวมมาจากสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนี้

ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 6 สิงหาคม 2545 หน้า 16 กล่าวถึง การสอบสวนทุจริตกองทุนหมู่บ้านบุรีรัมย์ ไว้ว่า คณะทำงานติดตามการปฏิบัติราชการประจำ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้เข้าตรวจสอบกรณีชาวบ้านหมู่บ้านหว่าน หมู่ 5 ตำบลโคกสะอาด อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ยื่นหนังสือร้องเรียนว่ามีการปล่อยกู้ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านไม่โปร่งใส ไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีข้าราชการอยู่เบื้องหลัง ปล่อยกู้เฉพาะพวกพ้องและญาติสนิท ทั้งอนุมัติกู้ให้กับบุคคลต่างหมู่บ้าน หรือครอบครัวเดียวกัน แต่ผู้ยากจนจริง ๆ ที่ยื่นโครงการขอกู้ไปประกอบอาชีพจริงกลับไม่ได้รับการอนุมัติจึงร้องต่อทางคณะกรรมการตรวจสอบ หลังจากคณะทำงานเข้าตรวจสอบ พบว่า เรื่องมีมูลความจริงถือเป็นการทำงานผิดจุดประสงค์ ส่อถึงความไม่โปร่งใส และได้ส่งเรื่องไปที่สำนักงานกฤษฎีกา เพื่อตรวจสอบเอาผิดผู้กระทำความผิด ขณะนี้เรื่องยังอยู่ในขั้นตอนการพิจารณา

(นงลักษณ์ เดชะพิพจน์ , 2545 , หน้า 32-33) กล่าวถึง จุดเด่น จุดด้อย กองทุนหมู่บ้าน ไว้ว่า จุดเด่นของกองทุนหมู่บ้านฯ ก็คือ การที่รัฐบาลต้องการให้ทุกหมู่บ้านที่มีความพร้อม มีสิทธิในการรับเงินกองทุน ซึ่งต่างจากกองทุนอื่น ที่ขึ้นอยู่กับอบต. และข้าราชการ เช่น กองทุน กขค. จะได้รับเงินช้าหรือเร็วขึ้น ขึ้นอยู่กับความพร้อมของชุมชนเอง ดังนั้นชาวบ้านควรมีการจัดประชาคม เพื่อตรวจสอบตนเองว่า มีความพร้อมหรือยัง ซึ่งเป็นการประเมินตนเองและตรวจสอบกันเองของชุมชน ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและรับผิดชอบ ส่วนจุดด้อยนั้น คือ การกำหนดระยะเวลากู้ยืมไม่เกิน 1 ปี รัฐบาลมีความต้องการที่จะให้เกิดการหมุนเวียนเงินกองทุนภายในหมู่บ้าน แต่จากข้อมูลการประเมินพบว่า ลักษณะอาชีพของผู้กู้แต่ละรายนั้นมีความหลากหลาย

แตกต่างกันไป ตามความถนัดของผู้ดูแลราย บางอาชีพไม่สามารถที่จะได้รับผลตอบแทนในระยะเวลาอันสั้นได้ ต้องใช้ระยะเวลานานกว่าจะได้รับผลตอบแทนจากการประกอบอาชีพนั้น ๆ ส่งผลให้ผู้กู้ไม่สามารถที่จะคืนเงินกู้ได้ในระยะเวลา 1 ปี ทำให้ต้องไปกู้เงินนอกระบบ เพื่อจะได้นำเงินมาคืนให้ทันเวลาตามที่กองทุน หมู่บ้านฯ กำหนดไว้ อีกประการหนึ่ง ก็คือ วงเงินกู้ที่กำหนดให้นั้นรายหนึ่งกู้ได้ไม่เกินสองหมื่นบาท และถ้าเกินต้องขออนุมัติเป็นราย ๆ ไป แต่ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท ซึ่งเป็นการไม่เปิดโอกาสให้กับชุมชนได้ทำโครงการขนาดใหญ่ ซึ่งจะนำมาซึ่งการสร้างรายได้ให้หมุนเวียนในชุมชน แต่ความต้องการของทางรัฐบาลนั้น ต้องการให้เกิดกิจการขนาดเล็ก ๆ ในชุมชนมากกว่า แต่ชาวบ้านอาจจะขาดอำนาจในการซื้อ หากเป็นเช่นนี้แหล่งเงินทุนนอกระบบจะกลับมามีบทบาทอีกครั้งหนึ่ง

ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 15 มกราคม 2545 หน้า 5-6 ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการกองทุนด้านบาทให้มีประสิทธิภาพ ไว้ว่า กองทุนหมู่บ้านฯ ควรคำนึงถึงบทบาทหญิง-ชาย โดยกำหนดให้ผู้หญิงคนหนึ่ง เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ เนื่องจากว่าคุณสมบัติของผู้หญิงในเรื่องของความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ละเอียดอ่อน รับผิดชอบสูง มีความเห็นอกเห็นใจผู้ด้อยโอกาส และผู้ยากไร้ ซึ่งจะช่วยส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านฯ บรรลุเป้าหมายได้ และยังได้กล่าวถึง การบริหารกองทุนหมู่บ้านฯ ให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจ ในการบริหารจัดการที่โปร่งใส แก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ เพื่อให้คณะกรรมการสามารถดำเนินงานโดยเน้นการสนับสนุน ช่วยแก้ไขปัญหาให้กับชาวบ้านมากกว่าการยึดติดกับกฎระเบียบที่ตายตัว จะช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาตัวชี้วัด การเสริมสร้างความเข้มแข็ง ทำให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ มีแนวทางพัฒนากลไกให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อมูลจากประชาชาติธุรกิจ ฉบับวันที่ 17-19 มิถุนายน 2545 หน้า 2 ได้กล่าวถึง บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน ช่วยเสริมความเข้มแข็งให้คณะกรรมการกองทุนได้แก่ไหน ไว้ว่า โครงการนี้เป็นโครงการระยะสั้นและมีวัตถุประสงค์หลายอย่าง เช่น เรื่องการจ้างงาน การสร้างคน พัฒนากำลังคนของประเทศ เมื่อบัณฑิตมีประสบการณ์จะไปทำงานธุรกิจ ไปประกอบอาชีพส่วนตัวก็สามารถทำได้อย่างน้อยก็เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของประเทศอย่างหนึ่ง ส่วนเรื่องการสนับสนุนกองทุนหมู่บ้าน คงได้เน้นที่กระบวนการเรียน การสอน การฝึกอบรมของเด็กในช่วง 10 เดือน ในกระบวนการนี้บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านจะเข้าไปเก็บข้อมูลชุมชนเป็นรายหมู่บ้าน องค์ความรู้ตรงนั้นมีคุณค่าต่องานของกองทุนหมู่บ้านในระยะยาวเหมือนเขาได้ทำวิจัยให้ 70,000 กว่าหมู่บ้าน เป็นทุนทางข้อมูล แต่จะช่วยเสริมความเข้มแข็งของกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือไม่ขึ้นอยู่กับหวัง ฉะนั้น สิ่งที่ต้องไปจับประเด็นว่าบัณฑิตชุมชนจะไปสร้างความเข้มแข็งของชุมชนนั้นเป็นไปได้

ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ คนชดล็ก ภาคอีสาน วันที่ 26 มิ.ย.-2 ก.ค. พ.ศ. 2545 หน้า 7 ได้กล่าวถึง เรื่อง “กองทุนเงินล้าน” ของชุมชนวัดบูรพ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา กองทุนเงินกู้นี้มีไว้ช่วยเหลือหรือว่ามีไว้ชู้ดริคคณจนที่ชุมชนวัดบูรพ์ จัดสรรเงินกู้ให้แค่คนรวยคนมีเงิน และพวกพี่น้องของผู้มีอำนาจในชุมชนเท่านั้นหรือไม่ก็พวกเดียวกันกับผู้มีอำนาจในชุมชนรวมไปถึงผู้ที่ไม่ทำมาค้าขายจริง ๆ บางคนก็เอาไปเล่นการพนัน บางคนก็เอาไปปล่อยดอกเบีย โดยคิดดอกเบียร้อยละ 10 บ้าง ร้อยละ 20 บ้าง ยอดกู้ก็ไม่เท่ากัน ใครเป็นพวกผู้มีอำนาจในชุมชน ก็จะได้คนละ 15,000 - 20,000 บาท ส่วนผู้ที่ไม่ทำมาค้าขายต้องการเงินทุนจริง ๆ กลับกู้ได้เพียงคนละ 5,000 - 10,000 บาท เท่านั้น และถ้าเดือนไหนส่งเงินไม่ทัน หรือส่งช้า จะถูกคิดดอกเบียวันละ 0.50 บาท ต่อจำนวนเงินกู้ โดยไม่มีการผ่อนผัน แต่เมื่อนำเงินไปฝากส่ง ก็ยังไม่วยถูกคิดค่าส่งอีกครั้งละ 10 บาทต่อคน และคนไหนที่กู้ได้ 5,000-10,000 บาท ก็ต้องเสียค่าอากรแสตมป์คนละ 30 บาท แต่ถ้าเป็นพวกกันที่กู้ได้ 15,000-20,000 บาท เสียค่าอากรแสตมป์เพียงคนละ 20-25 บาท เท่านั้น แล้วอย่างนี้จะหาความยุติธรรมได้จากไหน คนในชุมชนไม่เคยได้รับรู้เลยว่า มีเงินทุนเหล่านี้เข้ามาช่วยเหลือใน ชุมชน แล้วอย่างนี้ ชุมชนวัดบูรพ์จะเจริญได้อย่างไร จะหาความยุติธรรมได้จากไหนใครช่วยได้บ้าง

จากข้อมูลที่ทำสารนิพนธ์ได้นำมาสรุปไว้ข้างต้นนั้น เป็นข้อมูลที่จะนำมาซึ่งประโยชน์ต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านต่อไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองชาด หมู่ที่ 14 ต.มะเกลือเก่า อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา ในครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้นำ รูปแบบการประเมินแบบ “ซิฟฟ์โมเดล” มาใช้ โดยจะประกอบด้วย (CIPP : Context – Input – Process - Product) จะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมิน

1) หลักการพื้นฐานของการประเมินเป็นการประเมินตามรายงานสภาพจริงหรือที่เรียกกันว่า “Authentic Evaluation”

2) การตัดสินคุณค่า ความเด่น ความด้อย ไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการประเมิน แต่อาจทำในเชิงชี้แนะสำหรับตัวบ่งชี้บางตัวเท่านั้น

3) การกำหนดเกณฑ์สำหรับการตัดต่อค่าของตัวบ่งชี้จะไม่กระทำไว้ล่วงหน้า แต่จะทำการเก็บข้อมูลก่อนสำหรับตัวบ่งชี้ทุกตัว แล้วจึงค่อยพิจารณาว่าควรกำหนดเกณฑ์ตัดสินค่าสำหรับตัวบ่งชี้ใดบ้าง แล้วจึงค่อยพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์นั้น ส่วนตัวบ่งชี้ที่ไม่มีการกำหนดเกณฑ์ก็เสนอผลโดยไม่มีการตัดสินค่า แต่เป็นการรายงานผลข้อมูลตามสภาพจริง

4) การประเมินโครงการโดยใช้ “ซิฟฟ์โมเดล” (CIPP Model) การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการประเมินเชิงระบบ ซึ่งในการประเมินโครงการครั้งนี้ ใช้การประเมินรูปแบบซิฟฟ์โมเดล โดยการนำเสนอของแดเนียล สตัฟเฟิลบีม (Daniel Stufflebeam) เพื่ออธิบายถึงการประเมินโครงการว่าโครงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการต่อไป แบบจำลองซิฟฟ์โมเดล ระบุว่า จะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

4.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C)

เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น คำว่า “บริบท” หมายถึง สภาพแวดล้อม ซึ่งอยู่รอบ ๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น เพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ดังนั้นในการประยุกต์ใช้ในการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

4.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I)

เป็นการจัดการข้อมูล เพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่า ข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดหมายของโครงการหรือไม่ เพื่อที่จะได้เป็นตัวเลือกยุทธวิธีเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในกรณีประยุกต์ใช้กับกองทุนหมู่บ้าน จะเป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

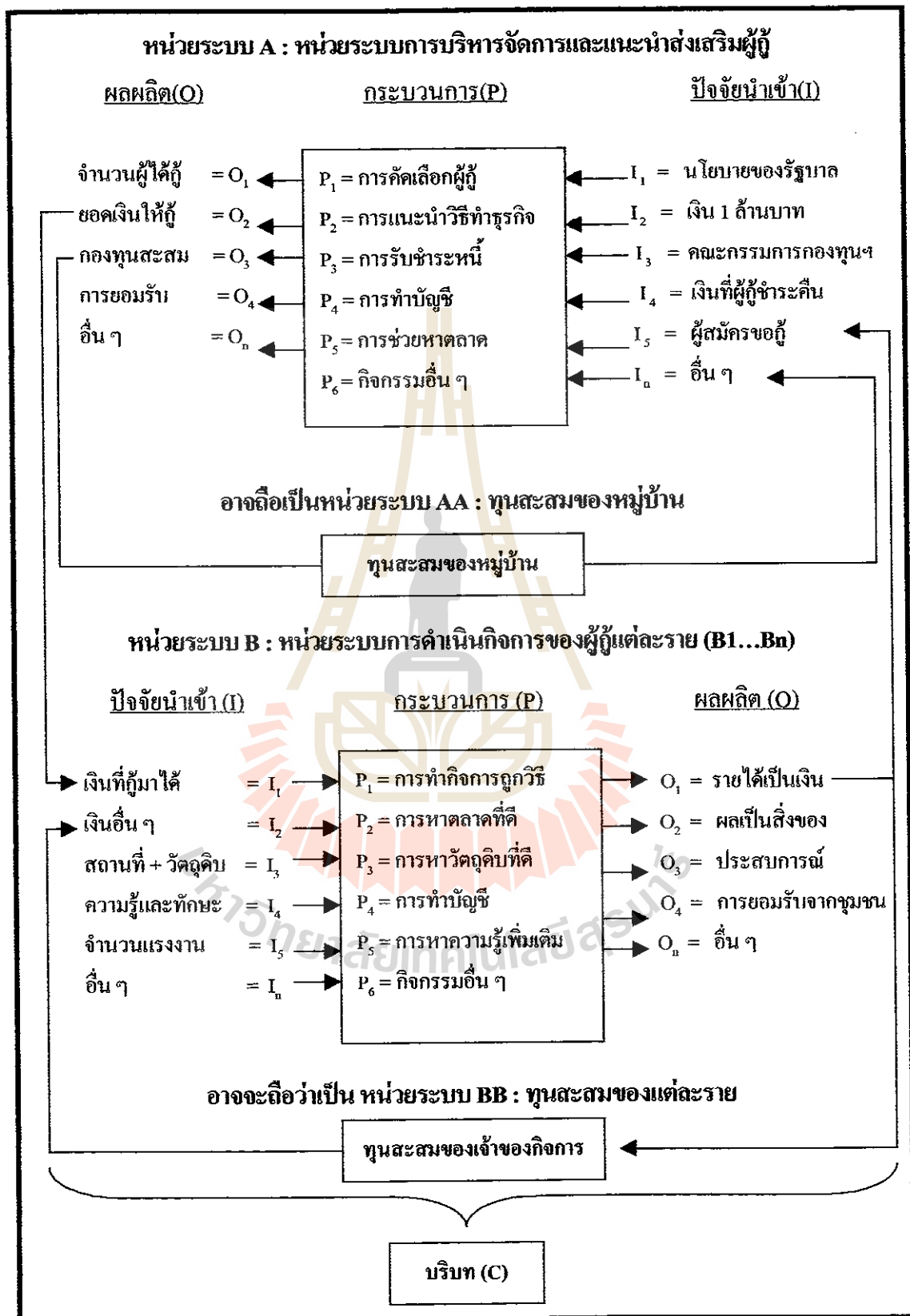
4.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P)

เป็นการประเมินเพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการหรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้ รวมทั้ง เพื่อรวบรวมสารสนเทศ สำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงานต่าง ๆ ของโครงการ และสามารถควบคุมการดำเนินการของโครงการได้ ในกรณีประยุกต์ใช้กับกองทุนหมู่บ้าน เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

4.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P)

เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการ ช่วยให้เห็นได้ว่าวัตถุประสงค์นั้นบรรลุหรือไม่ และเมื่อประยุกต์ใช้กับกองทุนหมู่บ้าน เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุนทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

แผนภาพต่อไปนี้ แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ชีฟพ์โมเดล” (CIPP Model) ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

ภาพที่ 3 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากแผนภาพที่ 3 แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้ประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ ส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภาพมีกระบวนการทำงาน ได้แก่ P ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภาพ และมีผลผลิต ได้แก่ O ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภาพ

หน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคน มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย P คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการ และ O คือ ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท (C) หมายถึงถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่น สภาพภูมิประเทศ และประชาชนของชุมชน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนดังกล่าว

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการกำหนดประชากร (Population) คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองซาด หมู่ 14 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอดงเนิน จังหวัดนครราชสีมา และกลุ่มตัวอย่าง (Sampling Methods) ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ได้เลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ต้องการศึกษา เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรที่ดี โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- 2.1 คณะกรรมการกองทุนฯ ที่กู้เงินกองทุนฯ ประชากร 10 คน กลุ่มตัวอย่าง 6 คน
- 2.2 สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนฯ ประชากร 61 คน กลุ่มตัวอย่าง 30 คน
- 2.3 ชาวบ้านทั้งที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ และไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ
- 2.4 ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำกลุ่มอาชีพ ผู้อาวุโส คณะกรรมการหมู่บ้านหนองซาด

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการครั้งนี้ มีการนำตัวแปรและตัวชี้วัดมาใช้ในการประเมิน ซึ่งทั้ง 2 ตัว มีความหมายที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งบางครั้งก็มีการนำมาใช้แทนกัน แต่ก็มีแตกต่างกันที่ว่า ตัวแปร เน้นในประเด็นที่เมื่อมีการเก็บข้อมูลจะได้ค่าที่แปรไปสำหรับผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายในกลุ่มประชากรนั้น ๆ ส่วน ตัวชี้วัด เป็นการชี้วัดระดับของสิ่งหนึ่งสิ่งใด

ซึ่งตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ ได้นำมาจากกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ได้นำเสนอไปในบทที่ 1 โดยกล่าวถึง รูปแบบการประเมิน ซิปป์โมเดล (CIPP Model) เกี่ยวกับ สภาพแวดล้อม , ปัจจัยนำเข้า , กระบวนการ และผลผลิต ซึ่งสามารถกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองชาด ได้ดังนี้

3.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้ (หน่วยระบบ A) ได้แก่

3.1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน , ป่าไม้หนองน้ำ , ที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
2. สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน
3. สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน
4. ด้านวัฒนธรรมประเพณี
5. โครงสร้างพื้นฐาน และทรัพยากร
6. ผู้นำชุมชน และการรวมกลุ่ม

3.1.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

1. นโยบายของรัฐบาล
2. เงิน 1 ล้านบาท
3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
4. เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
5. ผู้สมัครขอกู้

3.1.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

1. การคัดเลือกผู้กู้
2. การแนะนำวิธีทำธุรกิจ

3. การรับชำระหนี้
4. การทำบัญชี
5. การช่วยหาตลาด

3.1.4 ตัวชี้วัดผลผลิต แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง
 - 1.1 จำนวนผู้กู้
 - 1.2 ยอดเงินให้กู้
2. ผลกระทบโดยตรง
 - 2.1 จำนวนผู้ที่กู้ได้
 - 2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
 - 2.3 การขยายกิจการของผู้กู้
 - 2.4 การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นภายในหมู่บ้าน
3. ผลกระทบทางอ้อม
 - 3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความยั่งยืน

3.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B) ได้แก่

3.2.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทเทคนิคเดียวกับตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A

3.2.2 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

1. อาชีพหลักของผู้กู้
2. สมาชิกในครอบครัว
3. รายได้ของครอบครัว
4. หนี้สินของครอบครัว
5. ประสบการณ์ในการดำเนินการ

3.2.3 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

1. เงินที่กู้มาได้
2. เงินอื่น ๆ
3. สถานที่และวัตถุดิบ
4. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ
5. จำนวนแรงงาน

3.2.4 ตัวชี้วัดกระบวนการ ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

1. การทำกิจการถูกวิธี
2. การหาตลาดที่ดี
3. การหาวัตถุดิบที่ดี
4. การทำบัญชี
5. การหาความรู้เพิ่มเติม

3.2.5 ตัวชี้วัดผลผลิต แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง
 - 1.1 รายได้เป็นเงิน
 - 1.2 ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่ต้องการ
2. ผลโดยอ้อม
 - 2.1 ประสิทธิภาพ
 - 2.2 การยอมรับจากชุมชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประเมินความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ ดังนั้นจึงต้องมีการใช้เครื่องมือในการประเมินที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลแต่ละประเภท โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

4.1 แบบสังเกต

ผู้ทำสารนิพนธ์จะทำหน้าที่ในการวัด โดยใช้หู และตา ในการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง แล้วทำการจดบันทึกข้อมูลที่ได้ เพื่อป้องกันการลืมสิ่งที่ได้จากการสังเกต โดยจะทำการสังเกตและบันทึกในขณะร่วมกิจกรรม ทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

4.2 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เป็นการเก็บข้อมูล โดยการสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ข้อคำถามที่ผู้ทำสารนิพนธ์นำมาใช้ในการสัมภาษณ์จะเป็นคำถามที่นำมาจากแบบรายงาน บร. 1-12 ที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บข้อมูลจากหมู่บ้าน โดยคำถามเหล่านั้น จะเป็นคำถามเกี่ยวกับหมู่บ้าน คำถามเกี่ยวกับบุคคลเป็นรายกรณี รายละเอียดเกี่ยวกับแบบรายงาน บร.1 - 12 มีดังนี้

- 1) บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 2) บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- 3) บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4) บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- 5) บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 6) บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 7) บร.7 (แบบรายงานการสัมภาษณ์ เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งทางชุมชนในทัศนะของประชาชน)
- 8) บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 9) บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 10) บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 11) บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- 12) บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

4.3 แบบสำรวจ

เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ให้ผู้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบ โดยการทำเครื่องหมาย ซึ่งแบบสำรวจนี้จะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

4.4 การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ทำสำรณพณร้ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเป็นการ จัดเวทีประชุมของชาวบ้าน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นในการบริหาร จัดการกองทุนหมู่บ้าน รวมไปถึงแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อเป็น แนวทางให้กับชาวบ้านคนอื่น ๆ ที่เข้าร่วมประชุมได้รับทราบ และนำไปปฏิบัติต่อไป

(ภาพประกอบการจัดประชุมเวทีชาวบ้านดูได้จากภาคผนวก)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย อันได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน , คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน , ผู้อาวุโส , ชาวบ้านในหมู่บ้านทั้งที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ และไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ , สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านฯ และจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งได้แก่ เอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง , เอกสารบรรยายสรุปข้อมูลของหมู่บ้าน , ข้อมูล จปฐ (ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน) , ข้อมูล กชช.2 ค. (ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน) , แผนที่หมู่บ้าน , แผนพัฒนาตำบล ะเกลือเก่า , หนังสือพิมพ์ , วารสารที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ เพื่อนำมาใช้ตอบคำถามของประเด็นที่ต้องการ ประเมิน

ประเภทของข้อมูลที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ลักษณะ คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลด้านตัวเลข ได้แก่ รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมในลักษณะของการบรรยายเกี่ยวกับความคิดเห็น เจตคติ เป็นต้น

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ ทั้งแบบมีโครงสร้าง (มีการกำหนดรายละเอียดที่จะถามไว้อย่างชัดเจน) และแบบไม่มีโครงสร้าง (เป็นการสัมภาษณ์ที่กำหนดเฉพาะประเด็นหลักที่จะใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ คำถามสามารถยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง) การสังเกตโดยมีส่วนร่วมในชุมชน (เป็นการรวบรวมข้อมูล โดยเข้าร่วมเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มเป้าหมาย ไม่สามารถบันทึกข้อมูลได้ทันที) และการสังเกตโดยบุคคลภายนอก (เป็นการสังเกต ที่ผู้ให้การสังเกตไม่รู้ตัวว่าถูกสังเกต สามารถบันทึกข้อมูลได้ทันที)

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน ระบบนิเวศน์วิทยา ข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองชาต แล้ว

สรุปผลโดยการประมวลความคิดเห็นเป็นข้อความที่จะนำไปใช้อธิบายในประเด็นที่ต้องการ และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลข ได้แก่ รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองชาต จำนวนเงินที่กู้ยืม จำนวนประชากรในหมู่บ้าน แล้วสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติ ร้อยละ เพื่อนำค่าที่ได้ไปใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ

วิธีสังเคราะห์ข้อมูล ในการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้ด้วยวิธีต่าง ๆ ผู้ทำสารนิพนธ์ได้นำข้อมูลในเรื่องเดียวกันมาประมวลเข้าด้วยกัน ถ้าพบว่ามีข้อแตกต่างก็ทำการตรวจสอบกับแหล่งที่มาหรือแหล่งอื่นที่มีความเชื่อถือได้จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงและจัดเกลาจนได้ประเด็นที่ ชัดเจน

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

สารนิพนธ์บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) และเป็นการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการ ทั้ง 4 ประการ ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ตอน ดังต่อไปนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้เงิน
4. สรุป (การบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์)

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับท้องถิ่น

1.1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

หมู่บ้านหนองชาด หมู่ที่ 14 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2535 เดิมเป็นหมู่บ้านที่อยู่ร่วมกับหมู่บ้านปราชวร (หนองเบน) หมู่ที่ 8 ในอดีตสภาพหมู่บ้านเป็นป่าทึบ มีพันธุ์ไม้ต่าง ๆ และสัตว์ป่ามากมาย อีกทั้งยังมีกลุ่มโจรหนีเข้ามาอาศัยหลบซ่อนตัว แล้วก็ปล้น วิว ควาย ของชาวบ้าน ทำความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านในสมัยนั้นเป็นอย่างมาก ชาวบ้านบางส่วนต้องอพยพครอบครัวหนีโจรไปอยู่ที่อื่นก่อน จนทางการสามารถจับโจรกลุ่มนี้ได้ ชาวบ้านจึงพากันอพยพกลับมาอาศัยดั้งเดิม อาชีพที่ชาวบ้านทำกันในตอนนั้น คือ อาชีพตัดพื้นหลา (หมอนรถไฟ) เลาถ่าน ขายเป็นรายได้ให้กับครอบครัว ต่อมาชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพใหม่ โดยการหันมาทำอาชีพทางการเกษตร โดยชาวบ้านได้พากันถากถางป่าเพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำการเพาะปลูก ต่อมาเมื่อมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น มีการขยายครอบครัวมากขึ้น ทำให้บ้านหนองชาดต้องขอแยกตัวออกจากบ้านปราชวร เพื่อไปตั้งหมู่บ้านหนองชาด โดยคนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านหนองชาด คือ นายอ่อน วงษ์คง , นายดี โพธิ์เกตุ ต่อมาก็มีชาวบ้านอพยพเข้ามาเพิ่ม เป็นชาวบ้านที่อพยพมาจากบ้านกุดปลาแซ่ ตำบลโค้งยาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา และบางส่วนก็อพยพมาจากอำเภอฟินมาย จังหวัดนครราชสีมา บ้างก็อพยพมาจาก

จังหวัดร้อยเอ็ด เหตุที่ตั้งชื่อหมู่บ้านว่าหมู่บ้านหนองชาด ก็เนื่องมาจากในสมัยก่อนมีหนองน้ำเกิดขึ้นบริเวณหมู่บ้าน และบริเวณหนองน้ำนั้นก็ล้อมรอบไปด้วยคันชาดจำนวนมาก จึงเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้านหนองชาด ปัจจุบันหมู่บ้านมีประชากรอาศัยอยู่รวม 67 ครัวเรือน มีผู้ใหญ่บ้าน คือ นาย สัมพันธ์ แรมกลาง ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกของหมู่บ้าน และดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านจนถึงปัจจุบัน

1.1.2 สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน

สภาพทั่วไป

1. ที่ตั้ง หมู่บ้านหนองชาด เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก การตั้งบ้านเรือน จะตั้งอยู่เป็นแนว ทอดไปตามถนนของหมู่บ้าน แต่ละหลังคาเรือนไม่ใหญ่โตนัก ส่วนใหญ่จะเป็นบ้านชั้นเดียว มีบางส่วนที่เป็นบ้านสองชั้น หลังคามุงสังกะสี หรือมุงกระเบื้อง หรือมุงแฝก ตามฐานะของแต่ละครัวเรือน โดยตั้งเรียงกันเป็นแนวตามถนนไม่ห่างกันมากนัก ลักษณะหมู่บ้านจึงอยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน อยู่ห่างจากตัวอำเภอสูงเนิน ประมาณ ๒๐ กิโลเมตร และอยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 50 กิโลเมตร

(แผนที่แสดงที่ตั้งหมู่บ้านและแผนที่หมู่บ้านหนองชาดดูจากภาคผนวก)

2. พื้นที่ บริเวณที่ตั้งหมู่บ้านหนองชาด โดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบสูง และเป็นเนิน มีพื้นที่ทั้งหมด 2,700 ไร่ โดยเป็นพื้นที่ทางการเกษตร 1,420 ไร่ ใช้ประโยชน์ที่ดินในการเพาะปลูก (ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง) ร้อยละ 75 - 90 ของพื้นที่ทำการเกษตร

3. ภูมิประเทศ หมู่บ้านหนองชาด มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ	หมู่บ้านหนองหลังพัน	หมู่ที่ 12	ระยะห่างประมาณ	2 กิโลเมตร
ทิศใต้	ติดกับ	หมู่บ้านห้วยไผ่	หมู่ที่ 10	ระยะห่างประมาณ	3 กิโลเมตร
ทิศตะวันออก	ติดกับ	หมู่บ้านหนองเบน (ปราชราง)	หมู่ที่ 8	ระยะห่างประมาณ	3 กิโลเมตร
ทิศตะวันตก	ติดกับ	หมู่บ้านหนองเลา	หมู่ที่ 11	ระยะห่างประมาณ	1 กิโลเมตร

สภาพที่ดิน ที่ดินส่วนใหญ่จะเป็นที่ดิน ส.ป.ก. สภาพของดินเป็นดินทราย ดินจืด ดินไม่ดี ไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก ครอบครัวที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง คือ

จำนวน (ไร่)	จำนวน (ครอบครัว)
1 – 5 ไร่	6
6 – 10 ไร่	14
11 – 12 ไร่	10
21 – 50 ไร่	8

ป่าไม้ ปัจจุบันป่าไม้ของหมู่บ้านลดน้อยลง เนื่องจากชาวบ้านเข้าไปลักถางป่า เพื่อหาพื้นที่ในการทำเกษตร มีการตัดไม้เพื่อนำมาเผาถ่าน จนทำให้ป่าไม้ในหมู่บ้านแทบจะไม่เหลืออยู่แล้ว

4. ประชากร หมู่บ้านหนองซาด มีครัวเรือนทั้งหมด 67 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 337 คน เป็นชาย 162 คน หญิง 175 คน และจำแนกตามวัยได้ดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ประชากรวัย (ปี)	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
1 วัน – 3 ปีเต็ม	18	5.34
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	15	4.45
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	51	15.13
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	35	10.39
15 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	34	10.09
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	123	36.50
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	30	8.90
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	31	9.20
รวม	337	100

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรจำแนกตามวัย

จะเห็นได้ว่าประชากรส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่อยู่ในช่วงกำลังใช้แรงงาน คือ อยู่ในช่วงอายุ 18 ปี – 50 ปี

1.1.3 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน

สภาพทางเศรษฐกิจ

1. อาชีพ

ชาวบ้านบ้านหนองซาด หมู่ที่ 14 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 อาชีพทางการเกษตร ได้แก่ อาชีพทำไร่ ไม่ว่าจะเป็นทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง ซึ่งต้องอาศัยสภาพตามภูมิอากาศ คือ อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก โดยมีพื้นที่ทาง

การเกษตร ประมาณ 1,420 ไร่ และทางด้านการเลี้ยงสัตว์ อันได้แก่ การเลี้ยงไก่ , เลี้ยงหมู และเลี้ยงกระบือ เป็นต้น

1.2 อาชีพรับจ้าง ได้แก่ การรับจ้างทั่ว ๆ ไป ไม่ว่าจะเป็นการไปรับจ้างทางการเกษตร (ทำไร่ไถ่ , ทำไร่มันสำปะหลัง) หรือการรับจ้างก่อสร้าง เป็นต้น

1.3 อาชีพค้าขาย ได้แก่ ขายของชำ ขายกล้วยเดี่ยว

1.4 อาชีพด้านการบริการ ได้แก่ บริการรับซ่อมรถยนต์ใช้รถและบริการตัดผมชาย

2. รายได้ของชาวบ้านในหมู่บ้านหนองขาด สามารถสรุปโดยรวมทั้งหมด ดังแสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

รายได้	ครอบครัว	คิดเป็นร้อยละ
1,000 - 5,000	12	17.91
5,001 - 10,000	10	14.92
10,001 - 20,000	30	44.78
20,001 - 30,000	13	19.40
30,001 - 50,000	-	-
50,001 - 100,000	2	2.99
รวม	67	100

ตารางที่ 2 แสดงรายได้ของชาวบ้านในหมู่บ้านต่อปีในแต่ละครอบครัว

จะเห็นได้ว่ารายได้ของชาวบ้านอยู่ในช่วง 10,001-20,000 บาท ถึงร้อยละ 44.78

สภาพทางสังคม

1. เครือญาติ

ลักษณะครอบครัวของหมู่บ้านหนองขาด มีทั้งที่เป็นครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยาย ครอบครัวเดี่ยวมีเพียง พ่อ แม่ และลูก ๆ เป็นสมาชิก ส่วนครอบครัวขยายจะมีคนรุ่น ปู่ ย่า ตา ยาย อาศัยรวมอยู่บ้านหลังเดียวกับลูกหลานของตน ความสัมพันธ์กันระหว่างบรรดาญาติเป็นการขยายความสัมพันธ์ในฐานะที่เรียกกันว่า “พี่น้องกัน” รวมไปถึงความสัมพันธ์ต่อกัน เนื่องมาจากญาติพี่น้องที่แต่งงานกันซึ่งเรียกว่า “เกี่ยวดองกัน” หรือ “เป็นดองกัน” มีการกำหนดฐานะของความเป็นญาติพี่น้องกันอย่างชัดเจนภายในกลุ่มจากการลำดับความเป็นญาติและการเกี่ยวดองกัน

2. การศึกษา

หมู่บ้านหนองซาด ไม่มีโรงเรียนประจำหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงต้องให้ลูกหลานของตน ไปเรียนยังหมู่บ้านใกล้เคียง คือ หมู่บ้านหนองเตา และหมู่บ้านหนองเบน ซึ่งมีโรงเรียนประจำหมู่บ้านอยู่ และเป็นโรงเรียนที่ไม่ไกลจากหมู่บ้านหนองซาดมากนัก โดยชาวบ้านจะนำบุตรหลานของตนเองไปเข้าโรงเรียนในระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนหนองเตา และโรงเรียนหนองเบน ส่วนบุตรหลานที่เรียนในระดับมัธยมศึกษา จะไปเข้าโรงเรียนสองครพิทยาคม และโรงเรียนสูงเนิน

3. สาธารณสุข

ภายในหมู่บ้านหนองซาด ไม่มีสถานอนามัยประจำหมู่บ้าน ชาวบ้านต้องไปรักษาที่สถานอนามัยของหมู่บ้านใกล้เคียง คือ สถานอนามัยปราชาง ซึ่งเป็นสถานอนามัยของหมู่บ้านปราชาง (หนองเบน) หมู่ที่ 8 ซึ่งอยู่ห่างออกไป ประมาณ 5 กิโลเมตร และชาวบ้านยังได้รับบัตรทองในการรักษาโรค โดยการช่วยเหลือจากทางรัฐบาลในโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค ให้กับชาวบ้านหนองซาดได้ใช้บริการกันทั่วหน้า

ส่วนในเรื่องอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของสุขภาพ อนามัยของชาวบ้านส่วนใหญ่ชาวบ้านจะมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ดี ชาวบ้านมีการดูแลสุขภาพความสะอาดบริเวณบ้านเรือนของตนเอง จะมีบางหลังเท่านั้นที่ไม่ดูแลบ้านเรือนของตน ชาวบ้านมีส่วนร่วมใช้ถูกสุขลักษณะ เกือบทุกครัวเรือน

1.1.4 ด้านวัฒนธรรมประเพณี

1. วัด

วัดประจำหมู่บ้าน ชื่อ วัดหนองซาดพรประเสริฐ ตั้งอยู่ติดถนนก่อนเข้าถึงหมู่บ้าน มีพระประจำวัด 1 รูป

2. ประเพณี

เป็นการทำบุญตักบาตรในพิธีวันสำคัญ ๆ คือ

- วันเข้าพรรษา เป็นวันสำคัญทางศาสนากระทำในเดือน 8 แรม 1 ค่ำ ชาวบ้านจะพากันไปทำบุญตักบาตรกันที่วัด ในช่วงเดือนกรกฎาคม
- วันออกพรรษา เป็นการทำบุญครบวันจำพรรษาของพระสงฆ์ จะทำกันในช่วงเดือนตุลาคม
- ทำบุญทอดกฐินและผ้าป่า เป็นการทำบุญถวายผ้ากฐินแก่พระสงฆ์ที่ได้จำพรรษามาครบ 3 เดือน โดยจะทำกันในช่วงเดือนพฤศจิกายน

- วันสงกรานต์ จะมีการรดน้ำดำหัวผู้หลักผู้ใหญ่ของหมู่บ้าน และการเล่นน้ำสงกรานต์กัน ซึ่งจะทำในช่วงเดือนเมษายน

- งานบุญทอดผ้าป่า จะทำกันในช่วงเดือนกุมภาพันธ์
บางประเพณี เช่น งานวัด ทางหมู่บ้านก็ไม่ได้มีการจัดแล้วเนื่องจากขาดผู้นำในการนำทำแล้ว ส่วนผู้ใหญ่วัยก็ไม่ได้พาลูกบ้านกระทำเช่นกัน

3. ภาษา

ชาวบ้านในหมู่บ้านหนองซาด ส่วนใหญ่ใช้ภาษาพื้นบ้าน คือ ภาษาอีสาน ภาษาโคราช และภาษาไทย

1.1.5 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร

1. ถนนหนทาง

ในหมู่บ้านหนองซาด มีถนนตัดผ่านหมู่บ้าน เป็นถนนลาดยาง ยาว 1 กิโลเมตร ถนนลูกรัง ยาว 500 เมตร และถนนดิน ยาว 1 กิโลเมตร ถนนลาดยางสร้างโดยองค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือเก่า แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ.2541 ทำให้การติดต่อระหว่างหมู่บ้านกับเมือง มีความสะดวกยิ่งขึ้น ส่วนรถโดยสารประจำหมู่บ้าน ก็จะมีรถโดยสารวิ่งผ่านหมู่บ้านไปสู่ตัวอำเภอสูงเนิน 1 คัน ค่ารถโดยสารราคา ๒๐ บาท

2. การโทรคมนาคม

มีตู้โทรศัพท์สาธารณะประจำหมู่บ้าน 1 เครื่อง

3. ไฟฟ้า, ประปา

ในหมู่บ้านหนองซาด ยังไม่มีน้ำประปาใช้ แต่มีไฟฟ้าใช้แล้ว

4. ร้านค้า

ในหมู่บ้านหนองซาด มีร้านค้าอยู่ทั้งหมด 4 ร้าน ซึ่งเป็นร้านขายของชำ ร้านขายกล้วยเคี้ยว ร้านซ่อมมอเตอร์ไซด์ และร้านตัดผมชาย

5. แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำในหมู่บ้านหนองซาด มีทั้งแหล่งน้ำผิวดิน คือ สระวัด และสระคมนา ซึ่งมีลักษณะที่ไม่เหมาะสมเท่าไรนัก และยังมีสระน้ำที่สร้างขึ้นโดย หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือเก่า มาขุดให้ตามโครงการขุดสระน้ำ เมื่อปี 2542 แต่การใช้น้ำประปาจากสระน้ำไม่ดีเท่าที่ควร ส่วนแหล่งน้ำอีกแหล่งหนึ่งก็คือ บ่อบาดาล ภายในหมู่บ้านมีบ่อบาดาลทั้งหมด 3 บ่อ ให้ชาวบ้านได้ใช้น้ำประปาเช่นกัน แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของชาวบ้าน

(ผังแสดงสระน้ำตามโครงการขุดสระน้ำดูได้จากภาคผนวก)

6. ข้อมูลอื่นๆ เกี่ยวกับหมู่บ้าน

6.1 ข้อมูลต่างๆ ของหมู่บ้าน ดังแสดงในตารางที่ 3 ดังนี้

ข้อมูล	จำนวน	ลักษณะนาม
รถยนต์	6	คัน
มอเตอร์ไซด์	30	เครื่อง
รถไถนาเดินตาม	5	คัน
มีไฟฟ้าใช้	50	ครัวเรือน
มีประปา	-	ครัวเรือน
ตู้เย็น	20	เครื่อง
พัดลม	50	เครื่อง
หม้อหุงข้าวไฟฟ้า	55	ครัวเรือน
ทีวีสี	55	เครื่อง
โทรศัพท์มือถือ	10	เครื่อง
หอกกระจายข้าว	2	แห่ง
ภาชนะเก็บน้ำฝน	4	ครัวเรือน
มีส้วมที่ถูกหลักสุขาภิบาลจำนวน	50	ครัวเรือน

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลอื่นๆ เกี่ยวกับหมู่บ้าน

6.2 ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีฐานะยากจนไม่มีผู้อุปการะภายในหมู่บ้าน มี 15 คน

6.3 ในหมู่บ้านมีคนพิการ 3 คน

6.4 มีสมาชิกในหมู่บ้านไปศึกษานอกหมู่บ้าน รวม 70 คน คือ

- ระดับประถมศึกษา 51 คน
- ระดับมัธยมศึกษา 12 คน
- นักศึกษาผู้ใหญ่ 4 คน
- สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา 3 คน

6.5 ชาวบ้านในหมู่บ้านไปขายแรงงาน ทำงานต่างถิ่น จำนวน 10 ครอบครัว มีจำนวน 20 คน ทุกคนที่ไปทำงานส่งเงินเข้าหมู่บ้านรวมทั้งหมดประมาณ 50,000 บาท

6.6 ถ้าชาวบ้านมีความจำเป็นเรื่องเงิน จะไปขอความช่วยเหลือจาก

- นายทุนปล่อยเงินกู้
- นายสวัสดิ์ หอมสูงเนิน
- นางพั้ว ร่วมรักษ์

6.7 ผู้ที่ชาวบ้านในหมู่บ้านให้ความเคารพนับถือ คือ ผู้ใหญ่บ้าน ชื่อ

นายสัมพันธ์ แรมกลาง

6.8 ผู้สื่อข่าวสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คือ นายสงคราม เทพทัศน์

6.9 ผู้สื่อข่าวประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้านหนองชาด คือ ผู้ใหญ่บ้าน

นายสัมพันธ์ แรมกลาง

6.10 โครงการของรัฐ หรือ อบต. ที่เข้ามาพัฒนาช่วยเหลือชาวบ้าน

มีดังนี้

- โครงการขุดสระน้ำ โดยหน่วยงาน อ.บ.ค. เข้ามาเมื่อปี พ.ศ.2542 ผลการดำเนินการ ไม่พอใจเท่าที่ควร เนื่องจากใช้ประโยชน์จากสระน้ำได้น้อยมาก น้ำไม่พอใช้

- โครงการสร้างถนนลาดยาง โดยหน่วยงาน อ.บ.ค. เข้ามาเมื่อปี พ.ศ.2541 ผลการดำเนินการ พอใช้

- โครงการขุดบ่อบาดาล โดยหน่วยงาน ส.ป.ก. เข้ามาเมื่อปี พ.ศ.2544 ผลการดำเนินการ เป็นที่น่าพอใจ

6.11 ความต้องการของชาวบ้านในหมู่บ้าน มีดังนี้

- ต้องการมีอาชีพเสริม
- ต้องการให้มีหน่วยงานเข้ามาช่วยพัฒนาอาชีพให้
- ต้องการได้รับการสนับสนุนส่งเสริมด้านการเกษตร

6.12 ในหมู่บ้านแต่ละปีสามารถเก็บภาษีต่าง ๆ เช่น ภาษีที่ดิน ภาษี

ร้านค้า ได้ปีละ 9,685 บาท

6.13 โรคระบาดในพืชและสัตว์เลี้ยง ที่พบมากในรอบ 5 ปี คือ

- โรคพืช คือ หนอนกออ้อย
- โรคสัตว์ คือ โรคห่า

6.13 สมาชิก อบต. ในหมู่บ้าน คือ

นางสาวแสงวาณิชย์ ร่วมรัก การศึกษาสูงสุด ปวส.

นายบุญเชิด ชัยบุรี การศึกษาสูงสุด ป.4

1.1.6 ผู้นำชุมชน และการรวมกลุ่ม

1. ผู้นำและการปกครอง

การปกครองของหมู่บ้านหนองซาด ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน และคณะกรรมการหมู่บ้าน รวมทั้งหมด 12 คน ดังแสดงในตารางที่ 4 ดังนี้

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	การศึกษาสูงสุด
1	นายสัมพันธ์ แรมกลาง	ผู้ใหญ่บ้าน	ป.6
2	นายฉลอง ธรรมลี	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	ป.6
3	นายสงคราม เทพทัศน์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	ป.6
4	นายสมหวัง หอมสูงเนิน	กรรมการ	ป.4
5	นายสมศักดิ์ ใจกล้า	กรรมการ	ป.4
6	นายสุพล แรมกลาง	กรรมการ	ป.4
7	นายเย็น งวดสูงเนิน	กรรมการ	-
8	นายเยาว์ เพ็ชรทะเล	กรรมการ	ป.4
9	นายพา นานาแซง	กรรมการ	ป.4
10	นายกุล ขุนทอง	กรรมการ	ป.4
11	นายสุภาพ จันนอก	กรรมการ	ป.4
12	นายวิวัฒน์ บัดดิ่งค์	กรรมการ	ม.3

ตารางที่ 4 แสดงรายชื่อคณะกรรมการหมู่บ้านหนองซาด

2. การรวมกลุ่มของหมู่บ้าน

- 1) กลุ่มปลูกอ้อย ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2544 มีประธานกลุ่มชื่อ นายสัมพันธ์ แรมกลาง มีสมาชิกกลุ่มจำนวน 10 คน ปัจจุบันมีทุน 13,000 บาท
- 2) กลุ่มปลูกผัก ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2541 มีประธานกลุ่มชื่อ นายพานานาแซง มีสมาชิกกลุ่มจำนวน 16 คน ปัจจุบันมีทุน 1,700 บาท
- 3) กลุ่มเลี้ยงไก่ , เลี้ยงหมู มีประธานกลุ่มชื่อ นางบุญร่วมชาญวิชัยพงษ์ มีสมาชิกกลุ่มจำนวน 10 คน
- 4) กลุ่มฉาบฉวย ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2541 มีประธานกลุ่มชื่อนายสัมพันธ์ แรมกลาง มีสมาชิกกลุ่มจำนวน 500 คน ปัจจุบันมีทุน 15,000 บาท

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านหนองซาด พบว่า ชาวบ้านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเข้าร่วมประชุม เพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับกองทุนเงินล้าน ที่เข้ามายังหมู่บ้าน โดยชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าต้องการให้นำเงินไปพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ให้เกิดกับตนเองและครอบครัว แต่ก็มีชาวบ้านบางส่วนที่ยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อาจเนื่องมาจากไม่ได้เข้าร่วมประชุม และขาดการติดตามข่าวสารในเรื่องของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หรือไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านนี้เลย

2) เงิน 1 ล้านบาท

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองซาด พบว่า กองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองซาด หมู่ที่ 14 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ได้รับการจัดสรรโอนเงิน 1 ล้านบาท ไปเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2544 เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาด ได้ดำเนินการจัดสรรเงิน 1 ล้านบาท โดยการปล่อยกู้ให้กับสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองซาดไปแล้ว

(ขั้นตอนการบริหารกองทุนหมู่บ้านหนองซาด ดูได้จากภาคผนวก)

3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

จากการสัมภาษณ์ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองซาด พบว่า ผู้ใหญ่บ้านจะทำการเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้าน ครัวเรือนละ 1 คน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้าน โดยที่ประชุมกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาด โดยผู้ใหญ่บ้านและประชาคมหมู่บ้าน มีผู้ทรงคุณวุฒิไม่ว่าจะเป็น ปลัดอบต.มะเกลือเก่า พัฒนาการอำเภอสูงเนิน เข้าร่วมสังเกตการณ์และเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ สนับสนุนให้การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ เป็นไปตามมติของชาวบ้าน ที่โป่งไส บริสุทธิ์ ยุติธรรม ซึ่งกองทุนหมู่บ้านหนองซาด ได้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ ตามมติของที่ประชุมทั้งหมด 10 คน เป็นชาย 5 คน และหญิง 5 คน จาก

การคัดเลือกโดยชาวบ้านที่อยู่ในหมู่บ้านหนองซาด ซึ่งเมื่อครบกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่เข้าดำรงตำแหน่ง ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาด ชุดแรกจับสลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุน โดยมีรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาด ดังแสดงในตารางที่ 5 ดังนี้

ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	อายุ (ปี)	การ ศึกษา	อาชีพ	รายได้ต่อปี (บาท)
1. นายสัมพันธ์ แรมกลาง	ประธานกองทุน	48	ป.6	ทำไร่	15,000
2. นายประยงค์ ไสใหม่	รองประธานกองทุน	22	ป.6	ทำไร่	14,000
3. นายโสภณ นาแซง	เลขานุการ	40	ป.4	ทำไร่	15,000
4. นายวิวัฒน์ บัลลังก์	เหรัญญิก	31	ม.3	ทำไร่	12,000
5. นางประยงค์ หอมสูงเนิน	ประชาสัมพันธ์	50	ป.4	ทำไร่	20,000
6. นายไหม คุ่มงาม	ผู้ตรวจสอบภายใน	50	ป.4	ทำไร่	15,000
7. นางวิไลรัตน์ หอมสูงเนิน	กรรมการ	37	ป.4	ทำไร่	17,000
8. นางเพ็ชร เทพทัศน์	กรรมการ	30	ป.6	ทำไร่	15,000
9. นางสาวกาญจนา วงศ์คง	กรรมการ	40	ป.4	ทำไร่	12,000
10.นางบุญร่วม ชาญวิชัยพนธ์	กรรมการ	50	ป.4	ทำไร่	20,000

ตารางที่ 5 แสดงรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาด หมู่ที่ 14 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน

จากการสัมภาษณ์ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาด พบว่า ในช่วงระยะเวลานี้ยังไม่ครบกำหนดการชำระคืนเงินกู้ จึงไม่สามารถทราบจำนวนการชำระคืนได้ เนื่องจากทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาด ได้มีระเบียบข้อบังคับว่าจะต้องส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย ภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาทต่อปี หากผู้กู้ส่งคืนเงินกู้ไม่ตรงตามระยะเวลาที่กำหนดจะถูกปรับในอัตราร้อยละ 0.50 บาทต่อวัน หากถึงกำหนดระยะเวลาส่งคืนเงินกู้แล้วผู้กู้นำเงินมาชำระคืนได้ เงินส่วนนี้ก็จะนำไปจัดสรรเป็นทุน เพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้านหนองซาด ในอัตราร้อยละ 15

5) ผู้สมัครขอกู้

จากการสัมภาษณ์ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาด พบว่า ผู้ที่มีความประสงค์จะขอกู้เงินกับกองทุนหมู่บ้าน จะต้องปฏิบัติตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- ขึ้นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาด
- ผู้สมัครต้องมีคุณสมบัติตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาดกำหนด

(คุณสมบัติของสมาชิก ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจากภาคผนวกระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาด)

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาด พิจารณาเห็นสมควรให้ผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองซาด
- สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองซาด ชำระค่าหุ้น ๆ ละ 10 บาท 5 หุ้น เป็นจำนวนเงิน 50 บาท

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A พบว่า

1) การคัดเลือกผู้กู้

จากการสัมภาษณ์ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาด พบว่า สมาชิกกองทุนจะทำการยื่นขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อนำเงินก้อนนั้นไปใช้จ่ายในกิจกรรมในการพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย โดยการอนุมัติเงินก้อนนั้นสมาชิกที่มีความประสงค์จะขอกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการ เพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาด โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน ซึ่งลักษณะของโครงการนั้นต้องเป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาด และสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน และพิจารณาจากรายได้ของสมาชิก ความสามารถและความเป็นไปได้ในการชำระคืนเงินกู้ และวงเงินกู้ยืมรายหนึ่งต้องไม่เกินสองหมื่นบาท การทำสัญญาเงินกู้ สมาชิกต้องทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาด โดยมีผู้ค้ำประกันสองคน

2) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ

จากการสัมภาษณ์ สมาชิกผู้กู้ พบว่า ไม่มีการแนะนำวิธีทำธุรกิจ เนื่องจากว่าสมาชิกผู้กู้ส่วนใหญ่ นำเงินที่กู้ไปประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพที่มีอยู่เดิมในหมู่บ้าน อีกทั้งไม่มีการเกิดกิจการหรืออาชีพใหม่ ๆ ในหมู่บ้านเลย

3) การรับชำระหนี้

จากการสัมภาษณ์ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และสมาชิกผู้กู้ พบว่า จะมีการรับชำระคืนเงินกู้ ภายใน 1 ปี โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาด และสมาชิกผู้กู้ร้อยละ 90 เห็นว่า ตนมีความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ได้ เมื่อถึงกำหนดระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ และร้อยละ 10 เห็นว่า อาจไม่สามารถชำระคืนเงินกู้ได้ตามกำหนดระยะเวลา

4) การทำบัญชี

จากการสัมภาษณ์ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาด พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาด ไม่ได้จัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านเลข เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในการลงบันทึกบัญชี และแบบฟอร์มของบัญชีก็เข้าใจยาก อีกทั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จบการศึกษาเพียงชั้น ป.4 มีความรู้ค่อนข้างน้อย จึงไม่เข้าใจวิธีการทำบัญชีที่ยาก ๆ ได้

5) การช่วยหาตลาด

จากการสัมภาษณ์ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาด และสมาชิกผู้กู้ พบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่จะนำผลผลิตของตนไปขายในตำบลอำเภอสูงเนิน และในตำบลใกล้เคียง โดยมีราคาผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควร แต่มีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ผลโดยตรง ประกอบด้วย

1) จำนวนผู้กู้ พบว่า กองทุนหมู่บ้านหนองซาด หมู่ที่ 14 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จากการรับสมัครชาวบ้านที่มีความประสงค์จะขอเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองซาดนั้น มีชาวบ้านที่ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาดให้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองซาดได้ จำนวน 77 ราย

2) ยอดเงินให้กู้ พบว่า กองทุนหมู่บ้านหนองซาด หมู่ที่ 14 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มียอดเงินทั้งหมด 1 ล้านบาท ซึ่งได้รับการจัดสรรโอนเงินเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านให้ เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2544 ที่ผ่านมานั้น ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาด ได้ทำการจัดสรร โดยการปล่อยกู้ให้กับสมาชิกที่มีความประสงค์จะขอยืมเงินไปแล้ว เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 994,000 บาท ปัจจุบันเหลือเงินกองทุนหมู่บ้านอยู่ 6,000 บาท โดยมีวงเงินกู้ ซึ่งแสดงรายละเอียดตามตารางที่ 6 ดังนี้

จำนวนวงเงินกู้ (บาท)	จำนวนผู้กู้ (ราย)	รวม (บาท)
4,000	1	4,000
5,000	6	30,000
10,000	11	110,000
15,000	2	30,000
20,000	41	820,000
รวม	61	994,000

ตารางที่ 6 แสดงวงเงินกู้ที่ปล่อยกู้ให้กับสมาชิกผู้กู้

ผลกระทบโดยตรง ประกอบด้วย

1) จำนวนผู้กู้ที่ได้ พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองซาด ที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ได้นั้น มีจำนวนทั้งสิ้น 61 ราย โดยแบ่งตามลักษณะอาชีพของสมาชิกผู้กู้ได้ ดังแสดงในตารางที่ 7 ดังนี้

ลักษณะอาชีพ	จำนวนผู้กู้ (ราย)	รวม (บาท)
ทำไร่ไถนา , ทำไร่มันสำปะหลัง	42	703,000
เลี้ยงสัตว์ (ไก่ , หมู , กระบือ)	13	191,000
ค้าขาย (ขายของชำ , ขายกล้วยเดี่ยว)	6	100,000
รวม	61	994,000

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนสมาชิกผู้กู้แบ่งตามลักษณะอาชีพ

จำนวนผู้ที่ได้กู้ของหมู่บ้านหนองซาด หมู่ที่ 14 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีรายชื่อของสมาชิกผู้กู้ทั้งหมด 61 ราย โดยแบ่งตามวันที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 8 ดังนี้

รายชื่อสมาชิกผู้กู้ที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2544

ลำดับ	ชื่อผู้กู้	วงเงินกู้ที่ได้รับ การอนุมัติ (บาท)	อาชีพที่นำเงินไปลงทุน
1.	น.ส. สำรวย สร้างนา	5,000	ทำไร่มันสำปะหลัง
2.	น.ส. แวว เขยพุดซา	5,000	ทำไร่มันสำปะหลัง
3.	นายเขาวี เพ็ชรทะเล	5,000	เลี้ยงหมู , ไก่
4.	น.ส. สำรวย เทพทัศน์	20,000	ค้าขาย (ขายของชำ)
5.	นางสมลักษณ์ เทพทัศน์	10,000	ทำไร่อ้อย
6.	นางนุชย์ ธรรมดี	20,000	ทำไร่อ้อย
7.	นายสมาน นพรัตน์	10,000	เลี้ยงกระบือ
8.	นางจันอง ลาสองชั้น	10,000	เลี้ยงไก่
9.	นายพา นานาแซง	20,000	ทำไร่มันสำปะหลัง
10.	นายประยงค์ เล็บสูงเนิน	10,000	เลี้ยงหมู
11.	นายสนอง นพรัตน์	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
12.	นายสุภาพ จันนอก	5,000	ทำไร่อ้อย
13.	นายสังข์ มูลศรี	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
14.	นางสวรรค์ แรมกลาง	20,000	ทำไร่อ้อย
15.	นางวัฒนา นานาแซง	20,000	ค้าขาย (ขายของชำ)

รวมสมาชิกผู้กู้ 15 ราย เป็นเงิน 200,000 บาท

รายชื่อสมาชิกผู้กู้ที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2544

ลำดับ	ชื่อผู้กู้	วงเงินกู้ที่ได้รับ การอนุมัติ (บาท)	อาชีพที่นำเงินไปลงทุน
1.	นายสมศักดิ์ ใจกล้า	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
2.	นายมังกร ขันงาน	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
3.	นางต้อย เพาะกระโทก	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
4.	นายวิวัฒน์ บัลลังค์	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
5.	นายไหม คุ่มงาม	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง

ลำดับ	ชื่อผู้กู้	วงเงินกู้ที่ได้รับ การอนุมัติ (บาท)	อาชีพที่นำเงินไปลงทุน
6.	นางสำราญ วงค์คง	20,000	เลี้ยงหมู
7.	นายสี แสงจันทร์คง	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
8.	นางสิน ขยันงาน	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
9.	นายสุริยา วงค์คง	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
10.	นางศูนย์ วงค์คง	20,000	ทำไร่อ้อย
11.	นายสงคราม เทพทัศน์	20,000	ทำไร่อ้อย
12.	นางลับ คับขุนทด	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
13.	นายสมพงษ์ โป๊ะสูงเนิน	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
14.	นางสำรอง หวัดสูงเนิน	10,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
15.	นางม้วน พานใหม่	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
16.	นางจิด หวยสูงเนิน	4,000	เลี้ยงหมู , ไก่
17.	นางลำลี วรศิริ	10,000	ทำไร่อ้อย

รวมสมาชิกผู้กู้ 17 ราย เป็นเงิน 304,000 บาท

รายชื่อสมาชิกผู้กู้ที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2544

ลำดับ	ชื่อผู้กู้	วงเงินกู้ที่ได้รับ การอนุมัติ (บาท)	อาชีพที่นำเงินไปลงทุน
1.	นายจ้านงค์ วรรณวงษ์	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
2.	นางประยงค์ หอมสูงเนิน	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
3.	นางจันทนา แรมกลาง	20,000	ทำไร่อ้อย
4.	น.ส. แสงวาณิชย์ ร่วมรัก	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง

รวมสมาชิกผู้กู้ 4 ราย เป็นเงิน 80,000 บาท

รายชื่อสมาชิกผู้กู้ที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2544

ลำดับ	ชื่อผู้กู้	วงเงินกู้ที่ได้รับ การอนุมัติ (บาท)	อาชีพที่นำเงินไปลงทุน
1.	นายบรรหาร จันทร์กระจ่าง	20,000	ทำไร่มันสำปะหลัง
2.	นางอาสา เป้ากระโทก	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
3.	นางดวงจันทร์ ทนสูงเนิน	20,000	ทำไร่อ้อย
4.	นายสาย เพาะกระโทก	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
5.	นางวิไลรัตน์ หอมสูงเนิน	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
6.	นายจักรพงษ์ ชาญวิชัยพนธ์	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
7.	นางเอี่ยม จันทร์กระจ่าง	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
8.	นางพิน นิ่มกระโทก	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
9.	นางสำราญ เทพทัศน์	20,000	ทำไร่อ้อย , เลี้ยงหมู
10.	นางคำพอง ศรีขว้าง	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
11.	นายประยงค์ ใสใหม่	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
12.	นายวิจิต พานหนอง	10,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
13.	นางบุญร่วม ชาญวิชัยพนธ์	20,000	เลี้ยงไก่
14.	น.ส. สุกัญญา งวดสูงเนิน	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง

รวมสมาชิกผู้กู้ 14 ราย เป็นเงิน 270,000 บาท

รายชื่อสมาชิกผู้กู้ที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2544

ลำดับ	ชื่อผู้กู้	วงเงินกู้ที่ได้รับ การอนุมัติ (บาท)	อาชีพที่นำเงินไปลงทุน
1.	นางเมตตา วรรณวงษ์	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง

รวมสมาชิกผู้กู้ 1 ราย เป็นเงิน 20,000 บาท

รายชื่อสมาชิกผู้กู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2544

ลำดับ	ชื่อผู้กู้	วงเงินกู้ที่ได้รับ การอนุมัติ (บาท)	อาชีพที่นำเงินไปลงทุน
1.	นายสัมพันธ์ แรมกลาง	20,000	ทำไร่อ้อย
2.	นางสมจิต ตุ่มงาม	15,000	ทำไร่มันสำปะหลัง
3.	น.ส. สุมณฑา วงศ์คง	20,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
4.	นางเพ็ชร เทพทัศน์	10,000	ค้าขาย (ขายของชำ)
5.	นางส่อน เทพทัศน์	10,000	เลี้ยงหมู
6.	นางสงบ วงศ์คง	10,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
7.	นายคงศักดิ์ หอมสูงเนิน	10,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
8.	นายโสภณ นามแซง	15,000	ค้าขาย (ขายของชำ)
9.	นายไข ตุ่มงาม	5,000	ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง
10.	นางรจนา งวดสูงเนิน	5,000	ทำไร่มันสำปะหลัง

รวมสมาชิกผู้กู้ 10 ราย เป็นเงิน 120,000 บาท

ตารางที่ 8 แสดงรายชื่อสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองซาด

2) จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน พบว่า กองทุนหมู่บ้านหนองซาด อาจมีกองทุนสะสมเพิ่มขึ้น เนื่องจากดอกผลจากดอกเบี้ยที่ทางสมาชิกผู้กู้นำเงินมาชำระคืน ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย ซึ่งในระยะยาวดอกเบี้ยเงินต้นนี้จะนำมาหมุนเวียนเป็นเงินทุนสมทบกับกองทุนอื่น ๆ ได้ต่อไป หากแต่ว่ากองทุนหมู่บ้าน เป็นโครงการที่เพิ่งเริ่มต้นได้ไม่นานเท่าไรนัก จึงไม่สามารถประเมินผลการบริหารได้มากนัก อีกทั้งต้องดูความสามารถของสมาชิกผู้กู้ว่าจะมีความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ได้หรือไม่ต้องคอยดูกันต่อไป เนื่องจากตอนนี้ยังไม่ถึงกำหนดการชำระคืนเงินกู้

3) การขยายกิจการของผู้กู้ จากสัมภาษณ์ สมาชิกผู้กู้ พบว่า สมาชิกผู้กู้ ร้อยละ 83.33 นำเงินกู้ไปเป็นทุน เพื่อขยายกิจการเดิมของตนเอง โดยเฉพาะกิจการทางการเกษตร ผู้กู้จะนำเงินกู้ไปลงทุนเพื่อทำการเกษตร เช่น นำไปปลูกมันสำปะหลัง ปลูกอ้อย เลี้ยงสัตว์ (ไก่ , หมู กระบือ) และส่วนหนึ่งก็นำไปขยายกิจการร้านค้าของตนในการค้าขาย โดยผู้กู้จะนำเงินกู้ไป

หมุนเวียน เพื่อซื้อสินค้าเข้าร้านค้าของตนเอง และมีผู้กู้ ร้อยละ 16.67 ที่นำเงินกู้ไปเริ่มต้นทำกิจการเป็นครั้งแรก โดยนำไปประกอบกิจการด้านการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ และค้าขาย

4) การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นภายในหมู่บ้าน พบว่า ภายในหมู่บ้านไม่มีกิจการใหม่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน เนื่องจากผู้กู้ นำเงินกู้ไปประกอบอาชีพเดิมของตน และเป็นอาชีพที่มีอยู่ในหมู่บ้านอยู่แล้ว

ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า

กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความยั่งยืน

จากการสัมภาษณ์ ทศนคติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่มีต่อกองทุนเงินล้าน พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 90 เห็นว่า การมีกองทุนเงินล้าน เข้ามาในหมู่บ้านเป็นเรื่องที่ดี เพราะเป็นแหล่งเงินทุนให้กับชาวบ้านได้มีโอกาสกู้ยืมเงิน เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับตนเองและครอบครัว หากผู้กู้เงินไปใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ คือ นำเงินไปประกอบอาชีพได้จริง ก็จะส่งผลดีให้กับผู้กู้เอง ซึ่งส่วนใหญ่พบว่าผู้กู้จะนำเงินไปดำเนินการตามวัตถุประสงค์ได้จริง ส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านหนองซาด มีศักยภาพทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม และชาวบ้าน คาดว่าจะสามารถส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยได้ตามกำหนดระยะเวลาที่ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกำหนดไว้ ภายใน 1 ปี หากเป็นเช่นนั้นก็จะส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านหนองซาด มีความยั่งยืน และมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านต่อไป

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B

จากการสัมภาษณ์โดยใช้แบบรายงาน บร. 11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี พบว่า

1) อาชีพหลักของผู้กู้ พบว่า สมาชิกผู้กู้มีอาชีพทางด้านเกษตรเป็นส่วนใหญ่ อาทิเช่น การทำไร่อ้อย ทำไร่มันสำปะหลัง และการเลี้ยงสัตว์ ประเภท ไก่ , หมู และกระบือ ส่วนอาชีพอื่นๆ ก็ เช่น รับจ้างทั่วไป , ค้าขาย (ขายของชำ , ขายกล้วยเดี่ยว) , ด้านการบริการ (บริการซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ , บริการตัดผมชาย)

2) สมาชิกในครอบครัว พบว่า สมาชิกผู้กู้ส่วนใหญ่จะอยู่กันเป็นครอบครัวเดียว มีสมาชิกประมาณ 4-5 คน

3) รายได้ของครอบครัว พบว่า สมาชิกผู้กู้ในแต่ละครอบครัวมีรายได้ไม่มากนัก เนื่องจากว่าการทำเกษตรนั้นมีระยะเวลาที่นานกว่าจะได้ผลผลิตออกมาเป็นตัวเงิน อีกทั้งต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลักทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่แน่นอน ดังนั้นสมาชิกผู้กู้จึงต้องหาอาชีพเสริม โดยไปรับจ้างทั่วไป มีรายได้ประมาณ 100-200 บาท ต่อวัน

4) หนี้สินของครอบครัว พบว่า สมาชิกผู้กู้ในแต่ละครอบครัว ส่วนใหญ่จะมีหนี้สินกับธนาคาร เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สหกรณ์การเกษตร มีน้อยรายที่มีหนี้กับนายทุนนอกระบบ

5) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ พบว่า สมาชิกผู้กู้ที่นำเงินไปประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะนำเงินไปลงทุนในการทำเกษตร เลี้ยงสัตว์ และค้าขาย ตามที่เขียนโครงการเอาไว้ในตอนแรก ซึ่งส่วนใหญ่จะมีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพนั้น ๆ อยู่แล้ว เนื่องจากเคยมีประสบการณ์ในการทำมาก่อน จึงรู้วิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) เงินที่กู้มาได้ พบว่า เงินที่กู้มาได้นั้น สมาชิกผู้กู้จะนำเงินไปเป็นทุน เพื่อประกอบอาชีพของตนเอง โดยอาชีพที่สมาชิกผู้กู้นำไปลงทุนนั้นส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพทางการเกษตร (ทำไร่ อ้อย , ทำไร่ มันสำปะหลัง) เลี้ยงสัตว์ (ไก่ , หมู , กระบือ) และค้าขาย แตกต่างกันไป ตามความถนัดของแต่ละบุคคล โดยมีจุดเด่น และจุดด้อย ของการประกอบอาชีพ ดังนี้

จุดเด่น คือ สมาชิกผู้กู้จะนำเงินไปประกอบอาชีพของตน อันได้แก่

- ปลุกพืช ได้แก่ อ้อย , มันสำปะหลัง จำนวน 42 ราย รวมเงินกู้ 703,000 บาท ผู้กู้ใช้เงินตรงตามวัตถุประสงค์เป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับครอบครัว

- เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ไก่ , หมู , กระบือ จำนวน 13 ราย รวมเงินกู้ 191,000 บาท ผู้กู้ใช้เงินตามวัตถุประสงค์มีรายได้เพิ่มเติมให้กับครอบครัว

- ค้าขาย ได้แก่ ขายของชำ , ขายกล้วยเดี่ยว จำนวน 6 ราย รวมเงินกู้ 100,000 บาท ผู้กู้นำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ มีเงินหมุนเวียนในการซื้อของมาขายในครั้งต่อไป

จุดด้อย

- ระยะเวลาชำระคืนกองทุน 1 ปี สั้นเกินไป อาจทำให้สมาชิกผู้กู้มีความเดือดร้อนในการนำเงินมาชำระคืนกองทุนหมู่บ้านฯ ได้ตามกำหนด เนื่องจากสมาชิกผู้กู้

ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร ซึ่งต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลักทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่มีความแน่นอน เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาผลผลิตของตนเองได้ มีต้นทุนในการผลิตสูงและไม่มีกำลังมากพอที่จะส่งผลผลิตของตนออกแข่งขันด้านราคาในตลาดใหญ่ได้

จากการสัมภาษณ์สมาชิกผู้รู้ จำนวน 30 คน ที่ผู้ทำสารนิพนธ์ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการประเมินโครงการ โดยการสัมภาษณ์สมาชิกผู้รู้ที่ได้นำเงินไปประกอบอาชีพในด้านต่าง ๆ สามารถแสดงรายละเอียดในลักษณะร้อยละ ดังแสดงในตารางที่ 9 ดังนี้

อาชีพของผู้รู้	จำนวน (ราย)	คิดเป็นร้อยละ
ทำไร่ไถ่ , ทำไร่มันสำปะหลัง	19	63.33
เลี้ยงสัตว์	8	26.67
ค้าขาย	3	10

ตารางที่ 9 แสดงลักษณะของอาชีพที่สมาชิกผู้รู้ไปประกอบอาชีพเป็นร้อยละ จากกลุ่มตัวอย่าง

จะเห็นว่าผู้รู้ส่วนใหญ่ จะนำเงินไปดำเนินกิจการด้านการเกษตรในการ ทำไร่ไถ่ , ทำไร่มันสำปะหลัง ถึงร้อยละ 63.33 รองลงมา คือ การเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 26.67 และค้าขาย ร้อยละ 10

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

1) การทำกิจการธุรกิจ พบว่า

จุดเด่น

- เกิดการพัฒนาอาชีพที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน มีการจ้างงาน
- ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ คู่ค้าต่อการลงทุน
- มีผลตอบแทนเป็นตัวแทนให้ตนเองและครอบครัว

จุดด้อย

- สมาชิกผู้รู้บางรายขาดความรู้ ความชำนาญในอาชีพ และขาดความมั่นใจในการนำเงินไปประกอบอาชีพ เพราะเกรงว่าจะประสบความล้มเหลวในการประกอบอาชีพ
- สมาชิกผู้รู้ไม่เข้าร่วมประชุม ตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกำหนด ทำให้ขาดข้อมูลข่าวสารเรื่องการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เป็นปัจจุบัน เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านฯ เมื่อไม่ทราบ ก็เกิดความไม่เข้าใจ หรือมีความเข้าใจที่ผิด ๆ

- สมาชิกผู้รู้ขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการกิจการของตน และขาดการรวมกลุ่ม เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้านอาชีพ

2) การหาตลาดที่ดี พบว่า อาชีพทางการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นการทำไร่อ้อย ทำไร่มันสำปะหลัง มีตลาดรองรับที่แน่นอน สามารถส่งขายได้เลย แต่ผู้รู้ยังขาดอำนาจในการต่อรองด้านราคาผลผลิตอยู่

3) การหาวัตถุดิบที่ดี พบว่า ในการทำอาชีพทางการเกษตรนั้น ผู้รู้มีการแสวงหาแหล่งวัตถุดิบที่ดี โดยผู้รู้ได้ไปหาซื้อพันธุ์มันสำปะหลังที่ทนแล้ง ให้หัวมันดก ต้นเล็ก จากท้องถิ่นอื่น ซึ่งเป็นพันธุ์ที่กำลังได้รับความนิยมนำมาปลูกในขณะนี้ ซึ่งได้แก่พันธุ์เกษตรศาสตร์ และ CMR

4) การทำบัญชี พบว่า ผู้รู้ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการลงบันทึกบัญชีรายรับ – รายจ่าย ของตนเองอยู่ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ทำการบันทึกบัญชีรายรับ – รายจ่าย แต่ก็เป็นการลงบัญชีแบบง่าย ๆ ไม่มีระบบระเบียบอะไรมาก

5) การหาความรู้เพิ่มเติม พบว่า ผู้รู้มีการไปหาความรู้เพิ่มเติมจากหน่วยงานที่มีการจัดอบรมในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการของผู้รู้ หากมีโอกาสผู้รู้ก็จะเข้าร่วมในการอบรมนั้น ๆ ด้วย

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

ผลโดยตรง ประกอบด้วย

1) รายได้เป็นเงิน พบว่า ผู้รู้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร (ทำไร่อ้อย ทำไร่มันสำปะหลัง) ต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก ทำให้ผลผลิตไม่แน่นอน และต้องใช้ระยะเวลาอันกว่าจะได้ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน ส่วนอาชีพเลี้ยงสัตว์ และค้าขาย มีผลตอบแทนที่ใช้ระยะเวลาสั้นกว่า จึงมีรายได้เป็นตัวเงินเร็วกว่าการทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง

2) ผู้รู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ

ผลโดยอ้อม ประกอบด้วย

1) ประสบการณ์ของผู้รู้ พบว่า ผู้รู้ที่นำเงินไปประกอบอาชีพ ล้วนแล้วแต่เป็นอาชีพที่ตนเคยทำมาก่อนแล้ว จึงไม่พบปัญหา หรืออุปสรรคในการดำเนินงานเท่าไรนัก และยังเป็นการพัฒนาอาชีพเดิมของตน อีกทั้งเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้รู้รายอื่นที่ดำเนินกิจการเป็นครั้งแรกยังขาดความรู้ และประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของตนเองอยู่

2) การยอมรับจากชุมชน พบว่า ผู้รู้ที่ไม่มียานพาหนะ หรือว่างงานอยู่ สามารถนำเงินก้อนนี้ไปประกอบอาชีพที่ตนเองถนัด เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับตนเองและครอบครัว เป็นที่

ยอมรับในหมู่บ้านว่ารู้จักประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้ ไม่ใช่คนไร้ค่า ไร้ประโยชน์เหมือนเมื่อก่อนอีก

3. ผลการประมวลเทคนิควิถีทำธุรกิจของผู้เงิน

จากการประมวลเทคนิควิถีทำธุรกิจของผู้ผู้ทำการเกษตรในหมู่บ้านสรุปได้ดังนี้

3.1 การทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง ปัจจุบันเข้าที่ดี ได้แก่ เงินทุน และพันธุ์มันสำปะหลัง กระบวนการที่ดี ได้แก่ มีตลาดรองรับที่แน่นอน มีการดูแลรักษาโรคพืช โดยการกำจัดศัตรูพืชต่าง ๆ ที่จะมากัดกินอ้อยและมันสำปะหลัง เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีจำนวนมาก ๆ และมีคุณภาพที่ดี ออกสู่ตลาด ขายได้ในราคาสูง ๆ ผลผลิตเป็นตัวเงิน

3.2 การเลี้ยงไก่ และเลี้ยงหมู ปัจจุบันเข้าที่ดี ได้แก่ มีพันธุ์ไก่ , พันธุ์หมู ที่ทนโรค กระบวนการที่ดี ได้แก่ การจัดหาอาหารที่ง่ายและสะดวก เนื่องจากอาหารที่ใช้เลี้ยงไก่ และหมู หาซื้อได้ตามท้องตลาด การดูแลโดยการฉีดวัคซีนให้กับไก่และหมู มีการทำความสะอาดคอกหมูเป็นประจำ เพื่อป้องกันกลิ่นที่ไม่พึงปรารถนา และเพื่อไม่ให้รบกวนชาวบ้านใกล้เคียง ผลผลิตที่ดี คือ ไก่ , หมู มีน้ำหนัก ขายได้ราคา

3.3 การเลี้ยงกระบือ ปัจจุบันเข้าที่ดี ได้แก่ ลงทุนน้อยไม่ต้องเสียค่าหัวอาหาร กระบวนการที่ดี ได้แก่ เลี้ยงแบบธรรมชาติ ฉีดวัคซีนให้ เสริมอาหารด้วยหญ้าแห้ง ผลผลิตที่ดี คือ ได้ลูกกระบือไว้เลี้ยงต่อไป

3.4 การค้าขาย (ขายของชำ , ขายกล้วยเตี๋ย) ปัจจุบันเข้าที่ดี ได้แก่ มีรายได้หมุนเวียนทุกวัน เนื่องจากชาวบ้านต้องจับจ่ายซื้อของเพื่อนำไปอุปโภค-บริโภคเป็นประจำทุกวัน กระบวนการที่ดี คือ ผู้ขายต้องเลือกซื้อสินค้าทั้งที่ใช้ในการอุปโภค-บริโภค ที่มีคุณภาพ และมีต้นทุนต่ำ ทำเลที่ตั้งของร้านมีความสะอาด ปราศจากแมลงรบกวน และผู้ขายต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความขยัน อดทน เพื่อให้ลูกค้าเกิดความประทับใจและมาอุดหนุนซื้อสินค้ามากขึ้น ทำให้มีรายได้มากขึ้นตามไปด้วย

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.1 โครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้านหนองชาด พบว่า

หมู่บ้านหนองชาดตั้งขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2535 มีนายสัมพันธ์ แรมกลาง เป็นผู้ใหญ่บ้าน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 67 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 337 คน เป็นชาย 162 คน และหญิง 175 คน พื้นที่ทั้งหมดของหมู่บ้าน 2,700 ไร่ สภาพที่ดินเป็นดินทราย ดินจืด ไม่เหมาะแก่การเพาะ

ปลูก ป่าไม้ในหมู่บ้านเหลือน้อยมาก อาชีพของชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร (ทำไร่ฮ้อย, ทำไร่มันสำปะหลัง) เลี้ยงสัตว์ (ไก่, หมู, กระบือ) อาชีพค้าขาย อาชีพรับจ้างทั่วไป และการบริการ (รับซ่อมมอเตอร์ไซด์, บริการตัดผมชาย) รายได้ของชาวบ้านอยู่ระหว่าง 100-200 บาท ต่อวัน วัดประจำหมู่บ้านชื่อว่า วัดหนองชาตพรประเสริฐ มีพระประจำวัด 1 รูป ประเพณีในหมู่บ้านจะมีการทำบุญตักบาตรในวันสำคัญต่าง ๆ ทางศาสนา ภาษาที่ใช้ คือ ภาษาอีสาน ภาษาโคราช และภาษาไทย ในหมู่บ้านไม่มีโรงเรียนประจำหมู่บ้าน ชาวบ้านต้องให้ลูกหลานไปเรียนยังโรงเรียนของหมู่บ้านใกล้เคียง ด้านสาธารณสุขชาวบ้านจะไปรักษาสุขภาพยามเจ็บไข้ได้ป่วยที่อนามัยปราชญ์ที่อยู่ห่างออกไปจากหมู่บ้าน ประมาณ 5 กิโลเมตร เนื่องจากในหมู่บ้านไม่มีอนามัยประจำหมู่บ้าน การคมนาคมภายในหมู่บ้านมีถนนลาดยาง ยาว 1 กิโลเมตร มีไฟฟ้าใช้ แต่ไม่มีน้ำประปา มีรถโดยสารประจำทางวิ่งผ่านหมู่บ้าน ค่ารถโดยสาร 20 บาท แหล่งน้ำในหมู่บ้านได้จากสระน้ำที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือเก่ามาขุดให้ แต่ใช้ประโยชน์ได้ไม่พอเพียงกับความต้องการของชาวบ้าน และแหล่งน้ำจากบ่อน้ำบาดาล ซึ่งมีอยู่ 3 บ่อ การสื่อสารในหมู่บ้านมีหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน 2 แห่ง และตู้โทรศัพท์สาธารณะอีก 1 แห่ง มีคณะกรรมการหมู่บ้านทั้งหมด 12 คน และสมาชิกอบต. อีก 2 คน กลุ่มในหมู่บ้านมีทั้งหมด 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปลูกฮ้อย กลุ่มเลี้ยงไก่, หมู กลุ่มปลูกผัก และกลุ่มฉาบฉวย

จากข้อมูลขั้นต้นนี้เป็นการสรุปภาพรวมของหมู่บ้านหนองชาต โดยผู้ทำสารนิพนธ์ได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบรายงาน บร. 1 เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 กระบวนการดำเนินงานและความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองชาต พบว่า

4.2.1 การเกิดกองทุน ในการเตรียมพร้อมของกองทุนหมู่บ้านหนองชาต ในเรื่องต่าง ๆ กระทำอย่างเร่งรีบ เนื่องจากเป็นนโยบายที่เร่งด่วนของรัฐบาลที่ต้องการให้มีการจัดตั้งกองทุนเงินล้านให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ดังนั้นในทุกขั้นตอนจะต้องดำเนินการอย่างรวดเร็ว เพื่อให้เกิดความพร้อมในทุก ๆ ด้าน เพื่อรอรับการจัดสรรเงินเข้าสู่หมู่บ้าน โดยหมู่บ้านหนองชาตได้จัดตั้งให้เป็นกองทุนหมู่บ้านหนองชาต เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2544 และได้รับการจัดสรรเงิน เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2544 เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็จะทำการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ เพื่อเข้ามาดำเนินการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งการได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ นั้น ได้มาด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม จากการจัดเวทีประชาคม โดยการลงมติของชาวบ้านในหมู่บ้านเป็นผู้เลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองชาตทั้งหมด 10 คน

เพื่อเข้าไปทำหน้าที่ดำเนินการและบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองชาด โดยการมอบหมายหน้าที่ให้กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแต่ละคน ซึ่งจะประกอบไปด้วยตำแหน่งประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้าน รองประธานกรรมการหมู่บ้าน เลขานุการ เหรัญญิก ผู้ตรวจสอบภายใน ประธานสัมพันธ์ และกรรมการ

4.2.2 ระบบบริหารกองทุน การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองชาด ยังประสบปัญหาในหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในกฎระเบียบของกองทุนหมู่บ้านฯ ขาดความสามัคคีระหว่างสมาชิกและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ และปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการแต่ละคนที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบตามตำแหน่งที่ได้รับมอบหมาย คณะกรรมการบางคนขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน อาจเนื่องมาจากไม่มีเวลา เพราะต้องไปประกอบอาชีพหารายได้ให้กับครอบครัวของตน ปัญหาการทำบัญชีที่มีแบบฟอร์มที่ยุ่งยากมาก ทำให้คณะกรรมการกองทุนฯ เกิดความไม่เข้าใจว่าต้องเริ่มต้นทำอย่างไร เกิดความเบื่อหน่ายในการทำบัญชี อีกทั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ ยังขาดประสบการณ์ เกรงว่าอาจบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นดังกล่าวมานี้ ยังไม่ได้รับการแก้ไขแต่ประการใด

4.2 ศักยภาพของผู้นำในการนำเงินไปประกอบอาชีพ พบว่า

สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองชาด มีความสามารถในการนำเงินกู้ไปประกอบอาชีพตามวัตถุประสงค์ได้จริง คือ สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินการในกิจการของผู้เอง บ้างก็นำไปพัฒนาอาชีพเดิมของตน เช่น ปลูกอ้อย ปลูกมันสำปะหลัง เลี้ยงสัตว์ บ้างก็นำไปขยายกิจการ เช่น ขยายร้านค้าเพิ่มเติม เกิดการสร้างงานในหมู่บ้าน อีกทั้งยังลดปัญหาการว่างงานของชาวบ้านในหมู่บ้านอีกด้วย ส่วนในเรื่องของการชำระคืนเงินกู้ นั้นทางสมาชิกผู้กู้คาดว่าตนจะสามารถชำระคืนเงินกู้ได้แน่นอน เมื่อนำผลผลิตออกขาย และได้ผลตอบแทนเป็นตัวเงิน ก็จะสามารถนำเงินนั้นไปชำระคืนให้กับกองทุนหมู่บ้านตามกำหนดระยะเวลา

4.3 ทักษะของชาวบ้านที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านหนองชาด พบว่า

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกผู้กู้ เห็นว่า การมีกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้นมาในหมู่บ้านหนองชาด เป็นเรื่องที่ดี เพราะเงินกองทุนนี้ ได้มาช่วยลดปัญหาในเรื่องของแหล่งเงินทุน โดยชาวบ้านที่เมื่อก่อนต้องไปกู้ยืมจากแหล่งเงินทุนนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยที่สูง ก็สามารถกู้ยืมได้จากแหล่งเงินทุนของกองทุนหมู่บ้านได้ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้นำเงินไปประกอบอาชีพ และขยายกิจการของตน เพื่อให้เกิดรายได้มาเลี้ยงตนเองและครอบครัว

อีกทั้งยังช่วยให้ชาวบ้านที่กำลังตกยากได้มีสิทธิในการกู้เงินกองทุนหมู่บ้านนี้ด้วย แต่ก็มีชาวบ้านบางส่วนที่ไม่เห็นด้วยกับการมีกองทุนหมู่บ้านนี้ เนื่องจากว่าอาจเป็นการเพิ่มภาระหนี้สินให้กับชาวบ้านได้ หากชาวบ้านบางคนที่ไม่สามารถส่งคืนเงินกู้ได้ ก็จะกลายเป็นการแบกรับหนี้สินที่มากขึ้นไปอีก

4.5 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

4.5.1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

- 1) สมาชิกผู้มีส่วนใหญ่นำเงินไปพัฒนาอาชีพและขยายกิจการของตน ทำให้เกิดรายได้ เพิ่มการออมและการลงทุน ลดปัญหาการว่างงาน
- 2) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาอาชีพเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ชาวบ้านมีการพึ่งตนเองมากขึ้น
- 3) กองทุนหมู่บ้าน เป็นแหล่งเงินหมุนเวียนที่เข้ามาสนับสนุน และเปิดโอกาสให้กับชาวบ้านที่ขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพได้นำเงินกองทุนนี้ไปใช้ประโยชน์ในการสร้างงาน เกิดเป็นรายได้ให้กับครอบครัว และลดปัญหาความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านที่ต้องไปกู้เงินจากนายทุนนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง

4.5.2 ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

- 1) สมาชิกผู้กู้บางส่วน ยังขาดความมั่นใจในการกู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพว่าจะประกอบอาชีพอะไรดี จึงจะให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า และมีเงินมาชำระคืนตามกำหนดได้
- 2) สมาชิกผู้กู้บางส่วนยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านฯ แต่มีความต้องการจะกู้ยืมเงินโดยไม่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านฯ อีกทั้งยังขาดความร่วมมือจากชาวบ้าน โดยเฉพาะชาวบ้านที่ไม่ประสงค์จะกู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้านฯ จึงไม่สมัครเป็นสมาชิกและไม่เข้าร่วมประชุม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
- 3) สมาชิกผู้กู้บางราย มีหนี้สินนอกระบบมาก กลัวว่าจะไม่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ ซึ่งจะส่งผลต่อการชำระเงินคืนกองทุนหมู่บ้านฯ ได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

เนื้อหาของบทที่ 5 นี้จะเป็นการนำเสนอสาระสำคัญของการทำสารนิพนธ์ทั้งหมด ตั้งแต่บทที่ 1 ถึง บทที่ 4 มาสรุป เพื่อให้เห็นประเด็นในการทำสารนิพนธ์

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. โครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้านหนองชาด

หมู่บ้านหนองชาด มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 67 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 337 คน เป็นชาย 162 คน และหญิง 175 คน พื้นที่ทั้งหมดของหมู่บ้าน 2,700 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ ส.ป.ก. ชาวบ้านประกอบอาชีพหลักทางการเกษตร (ทำไร่อ้อย , ทำไร่มันสำปะหลัง) เลี้ยงสัตว์ (ไก่ , หมู , กระบือ) อาชีพค้าขาย อาชีพรับจ้างทั่วไป และการบริการ (รับซ่อมมอเตอร์ไซด์ , บริการตัดผมชาย) รายได้ของชาวบ้านอยู่ระหว่าง 100-200 บาท ต่อวัน ถนนในหมู่บ้านเป็นลาดยาง ยาว 1 กิโลเมตร แหล่งน้ำที่ใช้กันภายในหมู่บ้าน เป็นสระน้ำที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือเก่ามาขุดให้ ซึ่งเป็นแหล่งน้ำหลักในหมู่บ้าน แต่ใช้ประโยชน์ได้ไม่พอเพียงกับความต้องการของชาวบ้าน เพราะสระน้ำมีความตื้นเขิน เก็บน้ำได้น้อย เมื่อถึงฤดูแล้ง ทำให้ชาวบ้านต้องประสบกับปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำที่จะนำมาใช้ในการอุปโภค-บริโภค และการเกษตร อีกทั้งในหมู่บ้านยังไม่มีน้ำประปาไว้ใช้อีก ทำให้ ชาวบ้านเกิดความเดือดร้อนในเรื่องของแหล่งน้ำ จึงควรมีการแก้ไขปัญหาโดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขุดสระน้ำ มาดูแลแก้ไขให้สระน้ำมีความลึกพอที่จะเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตลอดทั้งปี และให้ชาวบ้านได้มีแหล่งน้ำที่พอเพียงกับความต้องการของชาวบ้านทุกครัวเรือน

2. ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวกับการดำเนินงาน

ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้จัดตั้งระเบียบข้อบังคับในเรื่องการชำระคืนเงินกู้ไว้ว่า สมาชิกผู้กู้จะต้องชำระคืนเงินกู้ ภายในระยะเวลา 1 ปี พร้อมดอกเบี้ยในอัตรดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาทต่อปี ซึ่งระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ ดังกล่าวนี มีระยะเวลาที่สั้นเกินไป อาจทำให้สมาชิกผู้กู้เกิดความเดือดร้อนในการนำเงินมาชำระหนี้ได้ตามกำหนด เนื่องจากสมาชิกผู้กู้ส่วนใหญ่นำเงินกู้ไปประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก ในบางปีฝนแล้ง น้ำท่วม ทำให้

การประกอบอาชีพด้านการเกษตรไม่ได้ผลผลิต อีกทั้งยังไม่สามารถกำหนดราคาผลผลิตของตนเองได้ จึงควรมีการปรับปรุงระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

3. การทำกิจการของสมาชิกผู้กู้

ในการดำเนินกิจการของสมาชิกผู้กู้ นั้น จะเป็นการนำเงินกู้ไปดำเนินกิจการด้านการเกษตร (ทำไร่ อ้อย, ทำไร่ มันสำปะหลัง) เลี้ยงสัตว์ (ไก่, หมู, กระบือ) และค้าขาย ซึ่งก็มีทั้งสมาชิกผู้กู้ที่มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการมาก่อนแล้ว และก็มีสมาชิกผู้กู้ที่เพิ่งจะดำเนินกิจการเป็นครั้งแรก ทำให้สมาชิกผู้กู้บางรายยังขาดความรู้ ความชำนาญในการดำเนินกิจการในอาชีพ และบางรายยังขาดความมั่นใจในการนำเงินกู้ไปประกอบอาชีพ เพราะเกรงว่าจะประสบความล้มเหลวในการดำเนินกิจการนั้น จึงควรมีการส่งเสริมอาชีพและการฝึกทักษะเกี่ยวกับอาชีพ โดยมีการประสานกับหน่วยงานที่มีความรู้ ความชำนาญในการส่งเสริมอาชีพ โดยเฉพาะกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไม่ว่าจะเป็นเกษตรอำเภอ ปศุสัตว์อำเภอ หรือประมงจังหวัด เพื่อให้การสนับสนุนความรู้ทาง วิชาการแก่สมาชิกผู้กู้ ให้มีความรู้ ความชำนาญ และมีทางเลือกในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้สมาชิกผู้กู้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

4. การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองชาต

การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองชาต ยังประสบปัญหาในหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฯ ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในกฎระเบียบของกองทุนหมู่บ้านฯ ขาดความสามัคคีระหว่างสมาชิกและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ และปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการแต่ละคนที่ทำหน้าที่ความรับผิดชอบตามตำแหน่งที่ได้รับมอบหมาย คณะกรรมการบางคนขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน อาจเนื่องมาจากไม่มีเวลา เพราะต้องไปประกอบอาชีพหารายได้ให้กับครอบครัวของตน จึงควรมีเจ้าหน้าที่เข้าไปเน้นย้ำในเรื่องของบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน แก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้ทุกคนตระหนักถึงหน้าที่และความสำคัญของตนเอง ในการร่วมมือกันบริหารกองทุนหมู่บ้าน ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ต้องไม่ไปชี้นำการบริหารงานแก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มากเกินไป

5. การทำบัญชี

ในเรื่องของการทำบัญชีของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกผู้กู้ นั้น พบปัญหาเกี่ยวกับการลงบันทึกบัญชี ที่มีแบบฟอร์มที่ยุ่งยาก และเข้าใจยากมาก ทำให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกผู้กู้ เกิดความไม่เข้าใจว่าจะต้องเริ่มต้นการทำบัญชีอย่างไรดีจึงจะถูกต้อง

ตามแบบฟอร์มที่ให้มา ทำให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกผู้กู้ เกิดความเบื่อหน่ายในการทำบัญชี อีกทั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ยังขาดประสบการณ์ในการบริหารจัดการ เกรงว่าอาจบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ จึงควรให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาฝึกอบรมด้านการทำบัญชีให้กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกผู้กู้ เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกผู้กู้เกิดความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้น และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเกิดประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น

6. การได้มาซึ่งผู้ที่เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาด ได้จากการเปิดเวทีชาวบ้าน โดยที่ประชุมกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาด โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิไม่ว่าจะเป็น ปลัดอบต.มะเกลือเก่า พัฒนาการอำเภอสูงเนิน เข้าร่วมสังเกตการณ์และเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ สนับสนุนให้การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เป็นไปตามมติของชาวบ้าน ซึ่งกองทุนหมู่บ้านหนองซาด ได้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตามมติของที่ประชุมทั้งหมด 10 คน เป็นชาย 5 คน และหญิง 5 คน จากการคัดเลือกโดยชาวบ้านที่อยู่ในหมู่บ้านหนองซาด ซึ่งเมื่อครบกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่เข้าดำรงตำแหน่ง ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองซาด ชุดแรกจับสลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งในการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ต้องไปอย่างสุจริต ถูกต้อง ยุติธรรม คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้งมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว และพวกพ้อง เนื่องจากผู้ที่เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จะมีบทบาทที่สำคัญต่อความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

7. ศักยภาพของกองทุนหมู่บ้านและความยั่งยืน

การมีกองทุนเงินล้าน เข้ามาในหมู่บ้านเป็นเรื่องที่ดี เพราะเป็นแหล่งเงินทุนให้กับชาวบ้านได้มีโอกาสกู้ยืมเงิน เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับตนเองและครอบครัว หากผู้กู้นำเงินไปใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ คือ นำเงินไปประกอบอาชีพได้จริง ก็จะส่งผลดีให้กับตัวผู้กู้เอง ซึ่งส่วนใหญ่พบว่าผู้กู้จะนำเงินไปดำเนินการตามวัตถุประสงค์จริง ส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านหนองซาด มีศักยภาพทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม และชาวบ้าน คาดว่าจะสามารถส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยได้ตามกำหนดระยะเวลาที่ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกำหนดไว้ ภายใน 1 ปี หากเป็นเช่นนั้นได้กองทุนหมู่บ้านหนองซาด ก็จะมีความยั่งยืน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านต่อไป

8. การติดตามโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่เป็นหนึ่งในนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งนำโดย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่เพิ่งเกิดขึ้นได้ไม่นานเท่าไร เป็นโครงการที่ต้องการให้หมู่บ้านที่ไม่มีทุนและขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ได้นำเงินกองทุน 1 ล้านบาท ไปพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน โดยการให้บัณฑิตเข้าไปศึกษากองทุนหมู่บ้านที่ได้รับการจัดสรรเงิน 1 ล้านบาท โดยผู้ทำสารนิพนธ์ ได้รับผิดชอบให้ปฏิบัติงานในพื้นที่ของกองทุนหมู่บ้านหนองชาด หมู่ที่ 14 ตำบลมะเกลือเก่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเข้าไปศึกษาและประเมินกองทุนหมู่บ้านหนองชาด เป็นระยะเวลา 10 เดือน ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่สั้นมาก จึงไม่สามารถที่จะประเมินโครงการได้มากนัก จึงควรให้มีการติดตามความก้าวหน้า และการดำเนินการของโครงการกองทุนหมู่บ้าน ในแต่ละขั้นตอนอย่างต่อเนื่องในระยะยาว เพื่อประเมินผลและหาแนวทางการปรับปรุงโครงการต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2545). **ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา.** ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2545). **ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.** ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานการศึกษา. (2545). **ชุดวิชาสารนิพนธ์.** ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กองทุนหมู่บ้าน “ชุมชนวัดบูรพ์เพื่อใคร”. (26 มิถุนายน – 2 กรกฎาคม 2543). **คมชัดลึกภาคอีสาน** : 7.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, สำนักงาน. (2544). **คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, สำนักงาน. (2544). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, สำนักงาน. (2544). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, สำนักงาน. (2544). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- เงินไม่สำคัญเท่ากับทุนทางสังคม ตัวอย่างดี ๆ เกิดขึ้นในทุกจังหวัด. (17-19 มิถุนายน 2545). **ประชาชาติธุรกิจ** : 2.
- นงลักษณ์ เดชะพิพงษ์. (2545). **จุดเด่น จุดด้อย กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.** วารสารการศึกษานอกโรงเรียน : 32-33.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (2544). คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและ
การประเมินโครงการ. นครราชสีมา.

รัตน์ะ บัวสนธ์. (2540). การประเมินผลโครงการการวิจัยเชิงประเมิน. กรุงเทพฯ ฯ : บริษัท
ต้นอ้อ แกรมมี่ จำกัด.

ร้องให้สอบสวนทุจริตกองทุนหมู่บ้านบุรีรัมย์. (6 สิงหาคม 2545). ไทยรัฐ : 16.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ). (2528). รวมบทความทางการประเมินโครงการ.
กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัมพันธ์ เดชะอริก. (15 มกราคม 2544). การบริหารกองทุนด้านบาทให้มีประสิทธิภาพ. มติชน
รายวัน : 6.

